

2. MEĐUNARODNA NAUČNO-STRUČNA KONFERENCIJA
BEZBEDNOST ZA BUDUĆNOST 2016

BEZBEDNOST I KRIZNI MENADŽMENT -TEORIJA I PRAKSA

ZBORNİK ABSTRAKATA

OBRENOVAC 2016

PREDGOVOR

*Manifestacija **Bezbednost za budućnost** je potekla iz ideje i potrebe da se problemi bezbednosti posmatraju kao celina, a ipak odvojeno, kroz prizmu naučnika i stručnjaka u cilju spajanja nauke, kompanijske prakse i privrede uopšte.*

U savremenom svetu, bezbednost je dobila vrhunski značaj. Poseban značaj bezbednost dobija u kriznim situacijama. Krizne situacije su postale konstanta savremenog sveta. Ljudsko društvo je postalo ranjivije na različite negativne uticaje, u odnosu na prošlost. Ubrzan tehničko tehnološki razvoj otvara nove dimenzije pojava, čija širina i dubina nije poznata, u momentu stvaranja novih proizvoda. Rizik od manifestacija događaja sa negativnim efektima nije moguće proceniti na samom početku, već se suočavanje sa negativnim posledicama dešava po njihovoj manifestaciji. Krizni menadžment je postao svakodnevna potreba, neophodan za opstanak pojedinca, kompanije ili društva u celini.

Naučna saznanja ne dolaze uvek do onih koji izvršavaju poslove bezbednosti, kao fizička ili pravna lica. Stoga postoji potreba, da se naučnici i stručnjaci, sretnu i razmene ideje, mišljenja i znanja. Materijalizacija znanja se vrši svakodnevno u procesu savremenog poslovanja. Izloženo uticajima turbulentnog okruženja, a usmereno na održivost, savremeno poslovanje zahteva permanentno praćenje promena i prilagođavanje tim promenama.

Spoznaja okruženja u kome se nalazi savremeno društvo, moguća je ako se poseduje neophodno znanje o pojavama koje ga karakterišu. Samo znanje, daje mogućnost, preventivnog delovanja kroz efikasan sistem procene rizika. Znanje, nastalo kao simbioza nauke i struke, jedino ima kvalitet i snagu, koji garantuju mogućnost preventivnog delovanja i optimalan nivo spremnosti za reagovanje na negativne događaje. Otpornost savremenog društva na negativne događaje, zavisi od stepena razvijenosti znanja.

*Zbornik radova sa **2. Međunarodne konferencije - Bezbednost i krizni menadžment-teorija i praksa**, predstavlja novu vrednost u posmatranju portfolia bezbednosnih pojava na strategijskom, kompanijskom i nivou pojedinca. Radovi objavljeni u zborniku radova predstavljaju nova saznanja i poglede autora. Širok dijapazon obuhvaćene problematike, potvrđuje pretpostavku o neophodnosti ovakve konferencije.*

Izložbeni deo manifestacije i praktične pokazne vežbe imaju za cilj da konzumentima primenjene bezbednosti pokažu nova dostignuća i mogućnosti u rešavanju različitih problema bezbednosti. Namera organizatora je da, pažljivim odabirom tematike za pokazne vežbe, trasira put primene principa praktičnosti i očiglednosti u procesu obučavanja i osposobljavanja lica za reagovanje u različitim situacijama.

MEĐUNARODNI NAUČNI ODBOR

- Prof. dr Branko Babić, VTS Novi Sad- predsednik
Prof.dr Igor Osipehuk, vice rektor Instituta CZ, Sanktpetersburški univerzitet EMERKOM, Ruska Federacija
Prof. dr Jovan Vučinić, Veleučilište u Karlovcu, Hrvatska
Prof. dr Nenad Mustapić, Veleučilište u Karlovcu, Hrvatska
Dr Sc Josip Taradi, Europsko društvo inženjera sigurnosti, Hrvatska
Ana Šijaković, Europsko društvo inženjera sigurnosti, Hrvatska
Prof. dr Bajro Imširović, Univerzitet Brčko DC, Bosna i Hercegovina
Prof.dr Sulejman Meta, Fakultet primenjenih nauka, Državni univerzitet Tetovo, Makedonija
Msc Nada Marstijepović, Fakultet za pomorstvo, Kotor, Crna Gora
Velizar Čadenović, Vatrogasni savez Crne Gore, Crna Gora
Prof. dr Momčilo Sakan, Nezavisni univerzitet u Banja Luci, Bosna i Hercegovina
Doc. dr Predrag Ilić, Institut za zaštitu, ekologiju i informatiku, Banja Luka, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina
Doc. dr Goran Maksimović, Banjaluka, R.Srpska, Bosna i Hercegovina
Doc. dr Slobodan Simić, Banjaluka, R.Srpska, Bosna i Hercegovina
Željko Ilić, Republička uprava CZ, R.Srpska, Bosna i Hercegovina
Prof. dr Miomir Stanković, Fakultet zaštite na radu Niš, Srbija
Prof. dr Vesna Nikolić, Fakultet zaštite na radu Niš, Srbija
Prof.dr Katarina Štrbac, Direktor direkcije za evropske integracije i upravljanje projektima Ministarstva odbrane, Srbija
Doc. dr Dragan Pamučar, Vojna akademija, Beograd, Srbija
Doc. dr Ljubomir Gigović, Vojna akademija, Beograd, Srbija
Doc. dr Rade Slavković, Vojna akademija, Beograd, Srbija
Prof. dr Samed Karović, Fakultet za PiIM, Beograd, Srbija
Prof. dr Zoran Keković, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija
Prof. dr Želimir Kešetović, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija
Prof. dr Vladimir Jakovljević, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija
Doc dr Dalibor Kekić, Kriminalističko policijska akademija, Srbija
Prof. dr Dragan Mladan, Kriminalističko policijska akademija, Srbija
Prof. dr Marina Mitrevska, Filozofski fakultet, Skopje

PROGRAMSKI ODBOR

- MSc Nenad Komazec, Vojna akademija, Beograd, Srbija-predsednik
Dr Aca Randelović, Vojna akademija, Beograd, Srbija
Dr Dragiša Jurišić, Banjaluka, R. Srpska, Bosna i Hercegovina
MSc Darko Božanić, Vojna akademija, Beograd, Srbija
mr Branislav Milosavljević, Institut za strategijska istraživanja, Srbija
MSc Veljko Blagojević, Institut za strategijska istraživanja, Srbija
MSc Dragan Babić, RABEK, Srbija
Msc Ljiljana Mihajlović, Geografski fakultet, Srbija
MSc Zoran Lapčević, JKP Obrenovac

ORGANIZACIONI ODBOR

- MSc Slavica Pavlović, RABEK, Srbija- predsednik
MSc Milica Mladenović, S4 Globalna bezbednost, Srbija- sekretar
Marija Starčević, RABEK, Srbija
Maja Mijatović, RABEK, Srbija
Mladen Raonić, S4 Globalna bezbednost, Srbija
Ana Kostadinović, RABEK, Srbija
Olivera Zdravković, opština Obrenovac, Beograd, Srbija
Marija Jelić, opština Obrenovac, Beograd, Srbija
Dragan Nešić, opština Obrenovac, Beograd, Srbija

IMPRESSUM

Urednik

Prof. dr Željko Ivaniš, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija
Prof. dr Branko Babić, Visoka tehnička škola, Novi Sad, Srbija
MSc Nenad Komazec, Vojna akademija, Beograd, Srbija

Izdavač

Regionalna asocijacija za bezbednost i krizni menadžment
S4 GLOSEC Globalna bezbednost

Recenzenti

Prof. dr Željko Ivaniš
Prof. dr Samed Karović
Prof. dr Katarina Šrbac
Prof. dr Dragan Pamučar
Prof. dr Marina Mitrevska
Prof. dr Miomir Stanković
Prof. dr Branko Babić
Doc. dr Dalibor Kekić

Dizajn

Nenad Komazec
Slavica Pavlović
Milica Mladenović

Tiraž

130 primeraka

ISBN

978-86-80698-02-1

Napomena:

Mišljenje autora izraženo u zborniku ne mora da predstavlja stavove institucije u kojoj je zaposlen

ORGANIZATOR KONFERENCIJE

RABEK
Regionalna asocijacija za bezbednost i krizni menadžment

S A D R Ž A J

RADOVI PO POZIVU

1. **ZNANJE ZA OTPORNO DRUŠTVO**1
Mirjana Laban, Vlastimir Radonjanin, Verica Milanko, Suzana Vukoslavčević
2. **PRIRODNO I MIGRACIONO KRETANJE STANOVNIŠTVA SRBIJE I NJEGOV UTICAJ NA PROMENE BROJA STANOVNIKA OD 1921. DO 2011. GODINE**2
Hajradin Radončić
3. **CRISIS MANAGEMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA**3
Marina Mitrevska

RADOVI

4. **CIVILNA ODBRANA I ZAŠTITA U SISTEMU KRIZNOG MENADŽMENTA**4
Nenad Komazec, Svetislav Šoškić, Ljubinko Karapetrović
5. **UPRAVLJANJE RIZIKOM VATRENE PODRŠKE BORBENOG SISTEMA U NAPADNOJ OPERACIJI**5
Aca Randelović, Željko Jokić, Branko Teodorović, Petar Repić
6. **PRIMENA FUZZY AHP METODE U PROCENI RIZIKA PRI IZBORU PRAVACA PLOVIDBE PLOVNIH SREDSTAVA VOJSKE SRBIJE U POPLAVLJENIM PODRUČJIMA**6
Darko Božanić, Dragan Pamučar, Nenad Komazec
7. **NADLEŽNOSTI ODBRAMBENE DIPLOMATIJE U KRIZNIM SITUACIJAMA**7
Veljko Blagojević
8. **PREVENCIJA TERORISTIČKIH NAPADA KROZ IZRADU PLANA ZAŠTITE OD UDESA**8
Milica Mladenović, Zoran Lapčević, Slavica Pavlović
9. **PLANIRANJE RESURSA ODBRANE**9
Slađana Erić
10. **KRIZNI MENADŽMENT U BOSNI I HERCEGOVINI**10
Željko Zorić
11. **RAZUMEVANJE EKSTREMIZMA KAO BITAN ČINILAC BEZBEDNOSNE KULTURE**11
Milovan Subotić, Miloš Milenković

12. NATURAL DISASTERS PREVENTION- DEVELOPED COUNTRIES PRIVILEGE?	12
<i>Katarina Štrbac</i>	
13. ZNAČAJ SIGURNOSNOG MENDŽMENTA NA SUZBIJANJU KRIMINALITETA RADA NA CRNO U BIH	13
<i>Edin Čolaković, Senita Čolaković</i>	
14. GEOPOLITIČKA PREDVIĐANJA - INTERESI I DOSTIZANJE NIVOVA NAUČNE SPOZNAJE U TEORIJI I PRAKSI BEZBJEDNOSTI	14
<i>Slobodan Simić</i>	
15. MOGUĆNOSTI UPOTREBE BESPILOTNIH VAZDUHOPLOVNIH SISTEMA TOKOM VANREDNIH SITUACIJA U REPUBLICI SRPSKOJ	15
<i>Goran Maksimović</i>	
16. ANALIZA EFIKASNOSTI MINOBACAČKIH JEDINICA METODOM ANALITIČKO HIJERARHIJSKOG PROCESA	16
<i>Aca Ranđelović, Željko Jokić, Branko Teodorović, Petar Repić</i>	
17. KOMPLET OSVETLJENJA KUPOLE BORBENOG VOZILA PEŠADIJE M-80A	17
<i>Milan Končar, Dobrivoje Mutavdžić, Branislav Nikolić</i>	
18. ANALIZA DOKUMENATA PLANIRANJA ODBRANE REPUBLIKE SRBIJE I OPERATIVNIH SPOSOBNOSTI VOJSKE SRBIJE	18
<i>Ljubinko Karapetrović, Željko Jokić, Lazić M. Goran</i>	
19. UPRAVLJANJE RIZICIMA U PLANIRANJU NASTAVE NA VOJNOJ AKADEMIJI	19
<i>Branko Teodorović, Aca Ranđelović, Željko Jokić</i>	
20. ENHANCING COMMUNITY RESILIENCE	20
<i>Martin van de Lindt</i>	
21. EKONOMSKA DIMENZIJA NACIONALNE BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE	21
<i>Branislav Milosavljević</i>	
22. PREGLED I KLASIFIKACIJA OTVORENIH BAZA PODATAKA IZ OBLASTI BEZBEDNOSTI	22
<i>Ivan R. Dimitrijević, Ana Paraušić</i>	
23. PRIMENA ZAŠTITNIH UREĐAJA PRI KORIŠĆENJU AMFIBIJSKOG TRANSPORTERA PTS-M	23
<i>Nenad Kovačević, Nenad Dimitrijević, Boban Ranković</i>	
24. UPRAVLJENJE PROCESOM TRANSPORTA OPASNOG TERETA PRIMENOM ADAPTIVNE NEURONSKE MREŽE I DIJKSTRA ALGORITMA	24
<i>Dragan Pamučar, Darko Božanić, Nenad Komazec</i>	

25. MIGRANTSKA KRIZA KAO PRETNJA BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE	25
<i>Aleksandar Petrović, Željko Marinković, Slaviša Jotić</i>	
26. ZAŠTITA ELEKTROENERGETSKOG SISTEMA U USLOVIMA UGROŽAVANJA OD POPLAVA	26
<i>Slavica Pavlović, Zoran Lapčević, Milica Mladenović, Vladimir Ninković</i>	
27. HUMANITARNE INTERVENCIJE TEORIJA I PRAKSA	27
<i>Marija Starčević</i>	
28. BEZBEDAN RAD NA MAŠINAMA ALATKAMA	28
<i>Dušan Gavanski</i>	
29. TERRORISM AS A THREAT TO NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF SERBIA	29
<i>Nenad Kovacevic, Goran Radovanovic, Mitar Kovac Samed Karovic</i>	
30. PRIMENA SAJBER OBAVEŠTAJNE ANALIZE U BORBI PROTIV SAVREMENIH IZAZOVA, RIZIKA I PRETNJI	30
<i>Aleksandar Kršenić</i>	
31. SAVREMENI BEZBEDNOSNI IZAZOVI I NOVA BEZBEDNOSNA PARADIGMA	31
<i>Jovan N. Šipovac</i>	
32. UPRAVLJANJE PROMJENAMA U SISTEMU BEZBJEDNOSTI - mogućnost primjene metodologije Isaka Adižesa	32
<i>Marjan Đurovski, Gojko Pavlović</i>	
33. IZBOR NAČINA IZRADE MINSKOG POLJA USLOVLJEN POSTOJEĆIM RIZICIMA	33
<i>Aleksandar Milić, Rade Slavković, Dejan Indić</i>	
34. AKTIVNOSTI CIVILNE ZAŠTITE NA RAZINI EUROPSKE UNIJE	34
<i>Jovan Vučinić, Zoran Vučinić, Nenad Mustapić</i>	
35. SURADNJA HRVATSKE I SRBIJE U ZAŠTITI OD PRIRODNIH I DRUGIH KATASTROFA	35
<i>Jovan Vučinić, Tanja Čumpek, Zoran Vučinić</i>	
36. OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH AS A CONSTITUENT PART OF NATIONAL SECURITY POLICY OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA RESPONDING TO ILLEGAL MIGRATIONS	36
<i>Leon Vedenik</i>	
37. INTEROPERABLE ROLE OF NATIONAL DEFENSE IN THE PROTECTION OF REGIONAL CRITICAL INFRASTRUCTURE	37
<i>Momcilo Milinković, Željko Ivanis, Zoran Jeftić</i>	

38. UPRAVLJANJE VANREDNIM SITUACIJAMA U NIS A.D. NOVI SAD ..38	
<i>Miroslava Ćurčin</i>	
39. THE PROBLEMS OF DIRECTING IN EMERGENCY SITUATIONS IN THE REPUBLIC OF SERBIA39	
<i>Dalibor D. Kekic, Milos Z. Milenkovic</i>	
40. LIDAR DATA IN EMERGENCY MANAGEMENT40	
<i>Bojan Rupnik, Tomaz Kramberger</i>	
41. PRETEĆA OPASNOST PO ZDRAVLJE STANOVNIŠTVA OD VEKTORSKI PRENOSIVIH BOLESTI41	
<i>Dragana Despot, Velizar Ristić, Ivana Đurić, Branislav Pešić</i>	
42. PRIMENA INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA U PROCENI RIZIKA OD VIRUSA ZAPADNOG NILA42	
<i>Dragana Despot, Branislav Pešić, Sanja Pantelić</i>	
43. EPIDEMIJA KAO VANREDNA SITUACIJA I PREVENCIJA EPIDEMIJA U VANREDNIM SITUACIJAMA - UPRAVLJANJE RIZIKOM OD BIOLOŠKIH ŠTETNOSTI43	
<i>Dragana Despot, Katarina Šerović</i>	
44. PRIMENA BESPILOTNIH VAZDUHOPLOVA44	
<i>Branko Babić</i>	
45. PROCJENA UGROŽENOSTI OD POPLAVA MJESNE ZAJEDNICE VIRPAZAR- OPŠTINA BAR45	
<i>Nada Marstijepović, Velizar Čađenović</i>	
46. UPRAVLJANJE SISTEMOM CIVILNE ZAŠTITE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE46	
<i>Bajro Imširović</i>	

ZNANJE ZA OTPORNO DRUŠTVO KNOWLEDGE FOR RESILIENT SOCIETY

Mirjana Laban¹, Vlastimir Radonjanin¹, Verica Milanko², Suzana Vukoslavčević¹

¹Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Departman za građevinarstvo i geodeziju, Novi Sad, Srbija, mlaban@uns.ac.rs

²Visoka tehnička škola strukovnih studija u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija

Abstrakt: U cilju unapređenja otpornosti regiona na hazarde, neophodno je obezbediti dovoljan broj stručnjaka, odnosno modernizovati i razviti visoko obrazovanje na regionalnim visokoškolskim institucijama u oblasti inženjerstva upravljanja rizicima od katastrofalnih događaja i bezbednosti od požara. Master studijski programi treba da budu osmišljeni na način da zadovolje različite kriterijume, prema regionalnim zahtevima za otpornim zajednicama; kao što su pomak od reaktivnog ka proaktivnom delovanju, razvoj kulture prevencije u izgrađenom okruženju i učenje življenja sa rizicima. Konačni cilj je produkcija stručnjaka sposobnih da se suoče sa kompleksnim savremenim i budućim zahtevima. Usaglašavanje regionalnih master studija sa sličnim programima, razvijenim u zemljama EU, ojačava kapacitete pojedinačnih zemalja i regiona u celiniu procesu evropskih integracija. Na osnovu prethodnih ideja uspešno je pripremljena projektna prijava Znanje za otporno društvo i odobreno je finansiranje projekta u ERASMUS+ program – izgradnja kapaciteta u visokom obrazovanju EAC/A04/2015.

Ključne reči: otpornost, visoko obrazovanje, upravljanje rizicima od katastrofalnih događaja, bezbednost od požara, Balkan

Abstract: In order to improve the resilience of the region to hazards, it is necessary to provide the required number of experts that is to modernize and develop higher education at the regional higher education institutions in the field of Disaster Risk Management and Fire Safety Engineering. A master study programs should be developed to satisfy various criteria, according to regional needs for resilient society, such as the shift from reactive to proactive actions, developing a culture of prevention in built environment and learning to live with risks. Final goal is to produce capable experts, to be able to withstand difficult requirements of today and tomorrow. Compliance of the regional master program with similar programs, developed in the EU countries, strengthens the capacity of individual countries and the region as a whole in the process of European integration. Based on the above ideas, the project proposal Knowledge FOR Resilient society – K-FORCE was successfully prepared and selected for funding in ERASMUS+ Capacity Building in Higher Education – EAC/A04/2015.

Keywords: resiliency, higher education, disaster risk management, fire safety engineering, Balkans

**PRIRODNO I MIGRACIONO KRETANJE
STANOVNIŠTVA SRBIJE I NJEGOV UTICAJ NA
PROMENE BROJA STANOVNIKA OD 1921. DO 2011.
GODINE**

**NATURAL AND MIGRATION MOVEMENT OF SERBIAN
POPULATION AND ITS INFLUENCE ON CHANGES IN
POPULATION NUMBER FROM 1921 TO 2011**

pukovnik dr Hajradin Radončić

Univerzitet odbrane u Beogradu, Vojna akademija, hajradin.radoncic@gmail.com

***Apstrakt:** Kretanje stanovništva i danas kao i u prošlosti izaziva brojne diskusije, naučne skupove, međunarodne konferencije i istraživačke projekte o kretanjima stanovništva. Tako, kretanje stanovništva i njegov uticaj na promene broja stanovnika nije zaobišlo i danas Srbiju.*

Na osnovu popisnih podataka u radu se analizira prirodno i migraciono kretanje stanovništva Srbije sa posebnim osvrtom među popisnom periodu 2021-2011. godina. Takvim pristupom analiziraće se dinamika i pravci promena stanovništva Srbije u prošlosti i danas.

***Gljučne reči:** prirodni priraštaj stanovništva, migraciono kretanje, stanovništvo, starosna struktura*

***Abstract:** Population movement even today as in the past causes many discussions, scientific meetings, international conferences and research projects on population movements. Thus, the movement of population and its impact on population changes did not bypass Serbia today.*

The paper analyzes the natural and migration movement of population in Serbia, based on census data and with special emphasis on census period from 1921 to 2011. Such an approach would be to analyze the dynamics and trends of change of population in Serbia in the past and today.

***Key words:** population growth, migration movement, population, age structure*

KRIZNI MENAŽMENT REPUBLIKE MAKEDONIJE CRISIS MANAGEMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Marina Mitrevska, PhD

Faculty of Philosophy, Institute of Security, defence and peace Studies – Skopje

Abstrakt: *Krizni menadžment, kao vladin instrument za primenu bezbednosti u tranzicionalnoj demokratiji, postao je problem za analizu. Upravljanje krizama se susreće sa pretnjama koje zahtevaju brzi i koordinativniji odgovor i strategiju upravljanja koja prevazilazi kapacitete upravljanja vojnim krizama. U takvim okolnostima, kao legitimno pitanje i preduslov za uspešno izvođenje bezbednosti, krizni menadžment je postao deo dnevnog reda postkonfliktne Makedonije. Iskustvo krize iz 2001. godine, štavise i pre toga, podrazumevaju potrebu kriznog menadžmenta. Prema tome, pronalaženje odgovarajućeg rešenja, gde će se stečene mane izbeći, a prevencija ce imati svoje mesto, bi bilo osnivanje Centra za Upravljanje Krizama. Stoga, ponuđeni koncept za strukturiranje Centra Kriznog Menadžmenta izražava veliku vrednost. Modelovanje je zasnovano na unapred određenoj kompatibilnosti kao početne osnove eksplicitne funkcionalnosti, iz unutrašnjeg i spoljašnjeg karaktera.*

Ključne reči: *kriza, menadžment, upravljanje, sistem, Republika Makedonija*

Abstract: *Crisis management as an instrument of governments for enforcing security in transitional democracies has become genuine issue for analysis. Managing crises has encounter threats that demand faster and more coordinated response and management strategy that surpasses capacities of exclusively military crisis management. In those circumstances, as legitimate issue and precondition for successful execution of security, crisis management has become a part of the agenda of the post-conflict Macedonia. The experience from the crisis from 2001, and even before that, imply on the need of crisis management system. Thus, finding appropriate solution where the acquired shortcomings will be avoided, and prevention will have its own place, was solved with the establishment of the Crisis Management Center. Therefore, the offered concept for structuring the Crisis Management Center expresses high applicative value. Modeling is based on the predetermined compatibility as initial foundation of the necessary explicit functionality, both from intra and inter character.*

Key words: *crisis, management, managing, system, the Republic of Macedonia*

**CIVILNA ODBRANA I ZAŠTITA U SISTEMU KRIZNOG
MENADŽMENTA
CIVIL DEFENCE AND PROTECTION IN CRISIS
MANAGEMENT SYSTEM**

Nenad Komazec¹, Svetislav Šoškić², Ljubinko Karapetrović³

¹ Vojna akademija, Veljka Lukića Kurjaka, Beograd, Srbija, nkomazec@gmail.com

² Vojna akademija, Veljka Lukića Kurjaka, Beograd, Srbija, cacaksole@yahoo.com

³ Vojna akademija, Veljka Lukića Kurjaka, Beograd, Srbija,

ljubinko.karapetrovic@gmail.com

Abstrakt: Sve je veći spektar opasnosti koje prete vrednostima savremenog društva. Najranjiviji deo društva je civilno stanovništvo. Razlozi su razni: vlast posvećuje malu pažnju ovom segmentu, neobaveštenost, neobučenost, obrazovanje ne prati adekvatno sve oblasti društvenih potreba, itd. Posebno su aktuelne velike katastrofe, kada civilno društvo, u velikom broju slučajeva, biva prepušteno samo sebi, iako državni sistem preuzima planske mere zaštite kroz sistem kriznog menadžmenta. Postavlja se pitanje, dali je neophodno razvijati posebne sisteme civilne odbrane, koji bi se suštinski posvetili razvoju sistema zaštite i spasavanja civilnog stanovništva. Broj stradalih civila, broj razorenih objekata, razrušena infrastruktura i narušena životna sredina su argumenti koji idu u prilog razvijanju sistema civilne odbrane i civilne zaštite u sistemu jedinstvenog sistema kriznog menadžmenta

Ključne reči: civilna odbrana, civilna zaštita, zaštita i spasavanje, krizni menadžment

Abstract: It is all bigger specter of danger which is threatening to the values of modern society. Most vulnerable part of society is civil society. Reasons are different: the government devotes little attention to this segment, lack of information, lack of training, education do not follows appropriately all areas of society needs, etc. Especially there are actual big disasters, when civil society in a big number of cases is left to itself, although the state system takes measures of protection through crisis management system. There is a question, is it necessary to develop special systems of civil defense, which would be devoted to development of the protection system and rescue civil society. Number of injured civil, number of destroyed building, demolished infrastructure and environment are arguments which go in favor of development civil defense system and civil protection in the system of unique crisis management system.

Keywords: civil defense, civil protection, protection and rescue, crisis management

**UPRAVLJANJE RIZIKOM VATRENE PODRŠKE
BORBENOG SISTEMA U NAPADNOJ OPERACIJI
MANAGING RISKS OF FIRE SUPPORT OF COMBAT
SYSTEMS IN OFFENSIVE OPERATIONS**

Aca Randelović¹, Željko Jokić², Branko Teodorović³, Petar Repić⁴

¹Univerzitet odbrane Vojna akademija, Београд, aca.r.0860.ar@gmail.com

²Univerzitet odbrane Vojna akademija, antras1209@gmail.com

³Univerzitet odbrane Vojna akademija, teodorovic.b@gmail.com

⁴Generalštab Vojske Srbije, repic92@gmail.com

Abstrakt: *Vatrenu podršku u operacijama ostvaruju jedinice upotrebom borbenih sistema pretežno posrednim gađanjem i to najčešće sopstvenim resursima. Pri rešavanju vatrenih zadataka jedinice su izložene dejstvu neprijatelja, što jedinicu čini osetljivom na izviđanje, ometanje i vatreno dejstvo. Pojava opasnih događaja neposredno utiče na osetljivost jedinice i za posledicu najčešće ima delimično ili potpuno uništenje ljudskih i materijalnih resursa. U cilju zaštite jedinice i smanjenja rizika pojave opasnih događaja i njihovih verovatnih posledica, borbeni sistemi se opremaju savremenim tehničko-tehnološkim sredstvima, što povećava efikasnost pri izvršavanju postavljenih zadataka vatrene podrške i smanjuje osetljivost na dejstvo neprijatelja. U radu je prikazana efikasnost posrednog gađanja minoobacačkih jedinica sa i bez primene sistema za upravljanje vatrom i uticaj iste na rizik, pri izvršavanju zadataka vatrene podrške pešadijskog bataljona u napadnoj operaciji.*

Ključne reči: *efikasnost, rizik, vatrena podrška, minobacačke jedinice*

Summary: *Fire support in combat operations is provided by combat systems mostly through indirect fires and generally with their own resources. During the execution of their combat tasks units are exposed to enemy fire, which makes units vulnerable to reconnaissance, obstruction and fire effects. The occurrence of dangerous events directly affects the unit and usually has partial or complete destruction of human and material resources as a consequence. In order to protect the unit and reduce risk of dangerous events and their probable outcomes, combat systems are equipped with modern technological equipment, which increases efficiency of indirect fires of mortar units with and without application of fire control systems and its influence on risk during the execution of fire support tasks of an infantry battalion in offensive operations.*

Keywords: *efficiency, risk, fire support, mortar units*

**PRIMENA FUZZY AHP METODE U PROCENI RIZIKA
PRI IZBORU PRAVACA PLOVIDBE PLOVNIH
SREDSTAVA VOJSKE SRBIJE U POPLAVLJENIM
PODRUČJIMA**
**APPLICATION OF THE FUZZY AHP METHOD IN RISK
ASSESSMENT IN THE SELECTION OF NAVIGATION
VEHICLES DIRECTIONS OF SERBIAN ARMY IN
FLOODED AREAS**

Darko Božanić¹, Dragan Pamučar¹, Nenad Komazec¹

¹ Vojna akademija, Univerzitet odbrane u Beogradu, Beograd, Srbija,
dbozanic@yahoo.com, dpamucar@gmail.com, nkomazec@gmail.com

Abstrakt: U radu je prikazana modifikacija metode analitičkog hijerarhijskog procesa na bazi primene intervalnih fuzzy brojeva. Interval poverenja fuzzy brojeva zasnovan je na stepenu uverenosti donosilaca odluka/eksperata u poređenja u parovima koja izvršavaju. Interval poverenja nema fiksnu, unapred definisanu vrednost već se određuje za svako poređenje u parovima posebno. Modifikacija metode je izvršena radi rešavanja problema izbora pravaca plovidbe plovni sredstava kojima Vojska Srbije raspolaže prilikom pružanja pomoći civilnim vlastima u poplavljenim područjima.

Ključne reči: intervalni fuzzy broj, AHP metoda, poplave, plovna sredstva.

Abstract: This paper presents a modification of the Analytic Hierarchy Process method based on the application of interval fuzzy numbers. The confidence interval of fuzzy numbers is based on the the degree of certainty of decision-makers/experts in the comparisons in pairs they perform. The confidence interval does not have a fixed, predefined value, but it is determined for each comparison in pairs separately. The modification of the method has been carried out in order to solve the problem of selection of navigation vehicles directions Serbian Army disposes with when providing assistance to civil authorities in flooded areas.

Keywords: interval fuzzy number, AHP method, floods, navigation vehicles.

**NADLEŽNOSTI ODBRAMBENE DIPLOMATIJE U
KRIZNIM SITUACIJAMA
JURISDICTION OF DEFENCE DIPLOMACY IN CRISIS
SITUATIONS**

Veljko Blagojević¹

¹Institut za strateškijska istraživanja, Neznanog junaka 38, Beograd, Srbija,
veljko.blagojevic.55@hotmail.com

Abstrakt: Od kraja hladnog rata je prisutan globalni trend smanjenja brojnog stanja sistema odbrane, a time i kapaciteta koji se mogu angažovati u kriznim situacijama. Kao odgovor na opšteprisutne i raznorodne pretnje po nacionalnu bezbednost i realne mogućnosti pojave kriznih situacija, nametnula se međunarodna saradnja, kako u teoriji tako i u praksi. Odbrambena diplomatija nadležna je za planiranje i realizaciju međunarodne saradnje sistema odbrana, te u tom kontekstu ima svoju ulogu i u kriznim situacijama. Cilj ovog rada je da se sagledaju međunarodnopravna regulativa kojom se stvaraju uslovi za delovanje odbrambene diplomatije u kriznim situacijama, ali i pravna uređenost navedenog segmenta u nacionalnom pravu Republike Srbije. Zbog toga će nadležnosti odbrambene diplomatije u kriznim situacijama biti analizirane u pozitivnom pravnom sistemu Republike Srbije kroz funkcije odbrambene diplomatije, koje su kodifikovane u međunarodnom pravu.

Ključne reči: krizne situacije, sistem odbrane, odbrambena diplomatija, diplomatsko pravo.

Abstract: Since the end of the Cold War, there is global trend of reduction the number of people in defense systems, and thus the capacity that can engage in crisis situations. International cooperation imposed as response to widespread and diverse threats to national security and the real possibility of a crisis situation, both in theory and in practice. Defence diplomacy is responsible for the planning and implementation of international cooperation of Defence Ssystem, and in this context has a role and in crisis situations. The aim of this paper is to analyze the international legal regulation which create conditions for angagement of defence diplomacy in crisis management, and legal regulation of this segment of the national law sistem of the Republic of Serbia. Therefore, the jurisdiction of the defence diplomacy in crisis situations will be analyzed the legal system of the Republic of Serbia through the functions of defence diplomacy, which are codified in international law.

Keywords: Crisis Situations, Defense System, Defense Diplomacy, Diplomatic Law.

**PREVENCIJA TERORISTIČKIH NAPADA KROZ
IZRADU PLANA ZAŠTITE OD UDESA
PREVENTION OF TERRORIST ATTACKS THROUGH
THE DEVELOPMENT OF THE PLAN OF PROTECTION
FROM ACCIDENT**

MSc Milica Mladenović¹, MSc Zoran Lapčević², MSc Slavica Pavlović³

¹S4 GLOSEC Globalna bezbednost doo, Beograd, Srbija, milica.mladenovic@s4.rs

²JKP Obrenovac, Obrenovac, Srbija, jkplapcevic@magnetplus.net

³Regionalna asocijacija za bezbednost i krizni menadžment, Beograd, Srbija,
cacabezbfco@yahoo.com

Abstrakt: Terorizam predstavlja skoro svakodnevnu pojavu u savremenom svetu. Čitava planeta se suočava sa sve češćim i sve brutalnijim terorističkim napadima koji rezultuju brojnijim žrtvama uprkos svim merama suprotstavljanja terorizmu koje se preduzimaju kako na nacionalnom, tako na međunarodnom pa sve do globalnog nivoa. I u slučaju terorizma, prevencija je prvi korak pri izgradnji efikasnog sistema odbrane. Izrada plana zaštite od udesa predstavlja nezaobilazni element te prevencije. U okviru metodologije izrade plana zaštite od udesa propisana je i metodologija izrade plana sa aspekta zaštite od terorističkih aktivnosti. Tema ovog rada je upoznavanje sa metodologijom izrade plana zaštite od udesa sa aspekta terorističkih aktivnosti, s obzirom da izrada ovog plana nije često zasupljena u praksi.

Ključne reči: terorizam, plan zaštite od udesa, prevencija

Abstract: Terrorism is an almost daily occurrence in the modern world. The whole planet is facing increasingly frequent and all the brutal terrorist attacks that result in numerous victims in spite of all measures to fight terrorism being undertaken both at the national as well on international until the global level. And in the case of terrorism, prevention is the first step in building an effective defense system. Creating a plan for protection against accident constitutes an essential element of this prevention. As part of the methodology of plan of protection from accident there is a prescribed methodology of the development of the plan in terms of protection against terrorist activities. The theme of this paper is to introduce the methodology of accident protection plan in terms of terrorist activities, given that the design of this plan is not often fishes there in practice.

Keywords: terrorism, contingency plan, prevention

PLANIRANJE RESURSA ODBRANE DEFENCE RESOURCE PLANNING

Sladana Erić

Centar Ministarstva odbrane Valjevo, Valjevo, SRBIJA, eric.sladjja@gmail.com

Abstrakt: U drugoj deceniji XXI veka, savremno društvo je suočeno sa konstantnim pojavljivanjem modifikovanih pojedinih ili čak svih segmenata bezbednosnih izazova, rizika i pretnji. Odgovor sistema odbrane na potrebe građana u kriznim situacijama, velikim delom zavisi od planiranih i raspoloživih kapaciteta. U radu se pristup planiranju resursa odbrane razmatra kroz strategijsko-doktrinarna i planska dokumanta sistema odbrane, kao i normativno-pravnu regulativu. Iako se kroz koncept planiranja u sistemu odbrane, primarno naglašava uloga vojske, ova sfera delovanja zahteva uključivanje i usklađeno delovanje svih segmenata jednog društva. Sinergija subjekata odbrane uslovljava koordinaciju planova istih u zadovoljenju potreba ugroženog stanovništva. Planiranjem resursa odbrane značajno se doprinosi spremnosti sistema da pravovremeno preduzme potrebne mera kada nastanu iznenađeni i kritični događaji.

Ključne reči: sistem odbrane, planiranje odbrane, vojska, ljudski resursi, materijalni resursi.

Abstract: During the second decade of the 21st century, modern society has been faced with constant appearance of modified and isolated and at times all segments of security challenges, risks and threats. The defense system's response to the citizens needs in crisis situations greatly depends on planned and available capacities. In this exposure the approach of defense resource planning is reviewed through strategic-doctrinal planning of the documents of the defense system, as well as through normative-legal legislations. Despite the role of the army being primarily emphasized throughout the system of the defense planning concept, this sphere of activity demands the inclusion and harmonization of all segments of society. The synergy of the defense subjects requires the plan coordination of the mentioned above in satisfying the needs of the endangered population. Planning the defense resources significantly contributes to the system's readiness in taking necessary measures in the event of sudden and critical occurrences.

Key words: defense system, defense planning, army, human resources, material resources.

KRIZNI MENADŽMENT U BOSNI I HERCEGOVINI CRISIS MANAGEMENT IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

mr Željko Zorić

Fakultet za bezbjednost i zaštitu, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

Abstrakt: *Bosna i Hercegovina, predstavlja složenu državnu zajednicu uspostavljenu Opštim okvirnim mirovnim sporazumom za mir u BiH, parafiranim 21. novembra 1995.g. u Dejtonu (SAD), i potpisanim 14. decembra 1995.g. u Parizu. Nužno je napomenuti da je BiH jedina država u svijetu kojoj je Ustav napisan na stranom jeziku, nije pisan na jeziku konstitutivnih naroda, nije proizvod unutar državnog dogovora već je plod pritiska „uzmi ili ostavi“. Najveći značaj ovog Ustava je taj što je trenutno prekinuo ratna dejstav u Bosni i Hercegovini, uspostavio jednu državu sa dva entiteta i tri konstitutivna naroda. Kao proizvod ovog sporazuma nastao je i distrikt Brčko. Jasno, jedna ovako podijeljena država, u kojoj entiteti imaju široka ovlaštenja kada je u pitanju vođenje unutrašnje politike teško mogu odgovoriti na krizne situacije. Naročito je vidljiva nefunkcionalnost kada je u pitanju odgovor na krize društvenog porijekla. Uvažavajući potrebu zaštite kako građana tako i kritične infrastrukture krizni menadžment se poslednjih godina razvija u pozitivnom smjeru. Razvoju značajno doprinose napori domaće akademske zajednice, političkih subjekata kao i aktivna međunarodna saradnja u ovoj oblasti.*

Ključne riječi: *krizni menadžment, sistem bezbjednosti, subjekti bezbjednosti, pravo, nadležnost.*

Abstract: *Bosnia and Herzegovina (BiH) represents a complex state union established by The General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina that was initialed on 21 November 1995 in Dayton (USA) and signed on 14 December 1995 in Paris. It is worth mentioning that Bosnia and Herzegovina is the only country in the world which has The Constitution written in a foreign language, not in any of the languages of the three constitutional nations; it is not produced on the basis of the state agreement, but is the product of a “take-it-or-leave-it” pressure. Taking into consideration The greatest importance of this Constitution is that it temporarily ended military actions in Bosnia and Herzegovina, established one state with two entities and three constitutional nations. As a product of this agreement, The Brčko District was also established. Undoubtedly, a state divided in this way, where the entities have wide authorisation when it comes to internal politics, can have difficulties responding to emergency situations. The disfuncionality is highly present when it comes to responding to emergencies of social origin. Taking into consideration the necessity for protection of both citizens and the critical infrastructure, crisis management has been developing in a positive way in the past couple of years. The effort of the local academic community, political subjects and the active international collaboration in this field mainly contribute to this development.*

Key words: *crisis management, safety system, safety subjects, law, responsibility*

RAZUMEVANJE EKSTREMIZMA KAO BITAN ČINILAC BEZBEDNOSNE KULTURE UNDERSTANDING EXTREMISM AS A KEY FACTOR OF SECURITY CULTURE

Milovan Subotić, Miloš Milenković

1 Institut za stratejska istraživanja, Beograd, SRBIJA,
e-mail: milovan.subotic@mod.gov.rs

2 Institut za stratejska istraživanja, Beograd, SRBIJA,
e-mail: milos.milenkovic@mod.gov.rs

Apstrakt: Za razliku od terorizma, kao najogoljenijeg i najočiglednijeg oblika političkog nasilja, ekstremizam, kao njegovo stanište i polazište, nije na adekvatan način prepoznat i „vrednovan“, iako prema svom baznom potencijalu predstavlja možda i jedan od najznačajnijih okvira iz koga se dalje produkuju mnogi problemi koji tretiraju bezbednosnu kulturu današnjice. Ekstremizam se, dakle, ne može uporediti sa virusom koji je čovečanstvo „odnekud zakačilo“. To je njegova unutrašnja bolest prouzrokovana uglavnom dramatičnim promenama na socijalnom, političkom i kulturnom području. Međutim, sami po sebi, procesi nedovršene modernizacije i marginalizacije u stanju su samo da stvore idealne pretpostavke nastanka ekstremizma. Njegovo pretvaranje u posebnu ideologiju i političku praksu uvek je delo konkretnih ljudi i grupa. Uvažavajući polazno načelo bezbednosne kulture da se prepoznavanje opasnosti smatra ključnim faktorom u njenom izbegavanju ili otklanjanju, ovaj rad će se pozabaviti ključnim determinativima koji omeđuju pojam, te ukazati koje sve posledice može imati nerazumevanje i opšte društveno nečinjenje u odnosu na ovaj problem.

Ključne reči: ekstremizam, političko nasilje, bezbednost, tolerancija.

Abstract: Unlike terrorism as the most bare and the most obvious form of political violence, extremism, as a terrorism's starting point, is not appropriately recognized and "evaluated", although because of its basic potential it maybe represents one of the most significant frameworks which produces numerous issues that are treating the contemporary security culture. Therefore, extremism could be compared with the virus "caught from somewhere" by the mankind. It is mankind's internal disease mostly caused by dramatic changes in social, political, and cultural areas. However, by itself, processes of unfinished modernization and marginalization are only fit to create ideal assumptions of extremism's occurrence. Its transformation into separate ideology and political practice is always a work of concrete people and groups. Taking into account the initial principle of security culture that recognition of danger is the key factor in its evasion or elimination, the paper will be dealing with the key determinations that are framing the notion of extremism, and point out the consequences which the lack of understanding and general social omission could have on this issue.

Key words: extremism, political violence, security, tolerance.

**PREVENCIJA PRIRODNIH NESREĆA – PRIVILEGIJA
RAZVIJENIH ZEMALJA
NATURAL DISASTERS PREVENTION- DEVELOPED
COUNTRIES PRIVILEGE?**

PhD Katarina Štrbac¹

Abstrakt: Ovaj članak će analizirati prevenciju kao jednu od ključnih faza u rešavanju prirodne katastrofe kroz analizu sistema prevencije u razvijenim i ekonomsko jakim zemljama i u zemljama sa zaostalom privredom i sa niskim ekonomskim rastom. Zemlje opterećene ekonomskim problemima nisu bile u stanju da razviju budžet prevencionog sistema u procesu adekvatnog rešavanja prirodnih katastrofa, što dovodi do ogromnog ekonomskog gubitka, ogromne materijalne štete i sporog oporavka posle nesreće. Jedna od solucija je da se poboljša prevencija i regionalno povezivanje i korišćenje tzv. EU udruženog i deljivog sistema, koji se ogleda u podeli odgovornosti za rešavanje prirodnih katastrofa među zemljama regiona. Ovaj pristup zahteva manja finansijska ulaganja, što značajno olakšava sprečavanje prirodnih katastrofa u zemljama u razvoju.

Ključne reči: ciklus upravljanja, prevencija, ekonomska propast, prirodne katastrofe, klimatska promena, EU

Abstract: The article will analyze prevention as one of the key stages in addressing natural disasters through the analysis of the system of prevention in developed and economically strong countries and in countries with lagging economy and with low economic growth. Countries burdened by economic problems have not been able to develop the budget financing prevention system in the process of resolving natural disasters adequately, resulting in huge economic losses, enormous material damage and slow recovery after disaster. One solution is to improve prevention and regional networking and the use of so-called EU pooling and sharing system, which is reflected in the division of responsibilities for addressing natural disasters among the countries of a region. This approach requires lower financial allocations, which significantly facilitates prevention of natural disasters in the developing countries.

Key words: management cycle, prevention, economic damage, natural disasters, climate change, EU

**ZNAČAJ SIGURNOSNOG MENADŽMENTA NA
SUZBIJANJU KRIMINALITETA RADA NA CRNO U BIH
IMPORTANCE OF SECURITY MANAGEMENT
AGAINST CRIME MOONLIGHTING IN BIH**

Edin Čolaković¹, Senita Čolaković²

¹ Univerzitet modernih znanosti CKM- Mostar, Bosna i Hercegovina,
e-mail: edin.colakovic.mo@gmail.com

² Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine, Mostar,

Apstrakt: *Aktuelna fiskalna politika i slabo poresko zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini za posljedicu imaju evaziju javnih prihoda i fenomen rasta rada na crno. Fiskalno opterećenje rada sa visokim poreznim stopama je neizdrživo, dok je fiskalno opterećenje kapitala veoma slabo. Takav raspored poreskog opterećenja na rad i kapital, u post-ratnom i tranziciskom društvu kakvo je Bosna i Hercegovina, negativno utiče na socijalnu i ekonomsku sigurnost pojedinca, društva u cjelini i pripadajućeg prirodnog okruženja. Egzistirajuće crno tržište roba, usluga i rada kontinuirano jača, što se negativno implicira na stabilnost i održivost društvenih fondova, ali općenito sigurnost javnih prihoda u Bosni i Hercegovini. Predmet istraživanja je interdisciplinarni pristup proučavanja sigurnosnog menadžmenta javnih prihoda i njegov uticaj na suzbijanju sivog tržišta i rada na crno. U radu se prezentiraju rezultati naučnog ispitivanja i istraživanja sigurnosnog menadžmenta javnih prihoda u Bosni i Hercegovini, kao i njegov značaj na uspostavu fiskalne discipline i suzbijanja sivog tržišta.*

Ključne reči: *sigurnosni menadžment, rad na crno, javni prihodi.*

Abstract: *The current fiscal policy and poor tax legislation in Bosnia and Herzegovina result in evasion of public revenue and growth phenomenon of undeclared work. Fiscal burden of working with high tax rates is unbearable, while the fiscal burden on capital is very bad. Such a distribution of the tax burden on labor and capital, in post-conflict and transitional society such as Bosnia and Herzegovina, a negative impact on social and economic security of the individual, the society and the associated natural environment. Existent black market goods, services and work continuously strengthening, which negatively implies the stability and sustainability of social funds, but overall security of public revenues in Bosnia and Herzegovina. The subject of research is interdisciplinary approach to the study of the safety management of public revenue and its impact on combating the gray market and illegal employment. The paper presents the results of scientific investigation and research of security management of public revenues in Bosnia and Herzegovina, as well as its importance to the establishment of fiscal discipline and combat the gray market.*

Key words: *security management, moonlighting, public revenues.*

**GEPOLITIČKA PREDVIĐANJA - INTERESI I
DOSTIZANJE NIVOVA NAUČNE SPOZNAJE U TEORIJI I
PRAKSI BEZBJEDNOSTI
GEPOLITICAL PREDICTIONS – INTERESTS AND
ACHIEVING LEVEL OF SCIENTIFIC FINDINGS IN
THEORY AND PRACTICE OF SECURITY**

Dr Slobodan Simić

Evropski Defendologija centar, Banja Luka, RS, BiH slobodansimicss@yahoo.com

Apstrak: Istorijske činjenice su dokaz da su se narodi, države koalicije i asocijacije sukobljavale zbog interesnih sfera i zbog dominacije na mnogim poljima. Nekada je imperativ bio da se određen geoprostor zauzme kako bi se sa njega crpili resursi, koristila radna snaga i da se isti jednostavno povinuje većoj sili koja bi nad njim provodila svoje zakone. Teorije koje su objašnjavale odnose u geopolitičkoj sferi ukazivale su na distinktivne odnose u primjeni sile, ali i determinisanja prava da veći kapital neminovno vodi u svoje širenje „gutajući“ manji kapital. Današnji stavovi, procesi i mišljenja na geopolitičkoj sceni dobili su karakteristike dinamičnosti, demonstracije moći, usmjeravanja globalnih procesa te mnogih diskursa i nepredvidivosti. Prijetnje su postale izraženije, u nekom smislu gotovo pandemične. Shodno navedenom postavlja se pitanje da li je u cjelosti moguće objasniti prirodu geopolitičkih odnosa prema nivoima naučnog saznanja.

Ključne riječi: geopolitički odnosi, nivo naučnog saznanja, globalne prijetnje.

Apstract: Historical facts are a proof that nations, states, coalitions, and associations have confronted over spheres of interest and over domination on various fields. Sometime there was an imperative to seize certain space/land in order to exploit resources, use labour force or to, simply, submit rule of overwhelming force, which was going to impose their own laws. Theories, explaining relations in a geopolitical sphere, have stressed out on distinctive relations on use of force, as well as determining of rights in terms of „bigger“ capital, unavoidably, leads into its expansion, „swallowing“ a „smaller one“. Modern days views, processes and opinions on the geopolitical scene gain elements of dynamics, demonstration of power, directing global processes, and many discourses and unpredictabilities. Treats have become more expressive, pandemic, in some sense. In accordance with the stated, the question emerges if is possible, entirely, explain a nature of geopolitical relations regarding levels of scientific knowledge.

Keywords: geopolitical relations, level of scientific knowledge, global threats.

**MOGUĆNOSTI UPOTREBE BESPILOTNIH
VAZDUHOPLOVNIH SISTEMA TOKOM VANREDNIH
SITUACIJA U REPUBLICI SRPSKOJ
UAS USAGE POSSIBILITIES DURING EMERGENCIES
IN REPUBLIC OF SRPSKA**

Doc. dr Goran Maksimović

Bezbednosni istraživački centar, Banja Luka, Republika Srpska, BiH,
gomax5575@yahoo.com

Abstrakt: U radu su objašnjene osnovne karakteristike i sposobnosti bespilotnih vazduhoplovnih sistema, mogućnosti upotrebe istih tokom vanrednih situacija, trend razvoja i mogućnosti nabavke ovih sistema. Svrha rada je bila da se razmotri mogućnost upotrebe bespilotnih vazduhoplovnih sistema tokom vanrednih situacija u sektoru civilne bezbednosti Republike Srpske u bližoj budućnosti, što za rezultat ima predstavljena identifikovana područja potencijalne primjene.

Ključne riječi: bespilotni vazduhoplovni sistem BVS, civilna bezbednost, sposobnost, karakteristika

Abstract: The paper explains the basic features and capabilities of unmanned aerial systems, the possibilities of their application during emergencies as well as development trend of those systems and possibilities for aquirement. The purpose of this work was to consider the use of unmanned aerial systems during emergencies in the civilian security sector of Republic of Srpska in the near future which resulted in identification of potential applications areas.

Key words: Unmanned aerial system UAS, civil security, ability, UAS characteristics

**ANALIZA EFIKASNOSTI MINOBACAČKIH JEDINICA
METODOM ANALITIČKO HIJERARHIJSKOG
PROCESA**
**ANALYSIS OF EFFICIENCY OF MORTAR UNITS USING
THE HIERARCHICAL PROCESS METHOD**

Aca Randelović¹, Željko Jokić², Branko Teodorović³, Petar Repić⁴

¹Univerzitet odbrane Vojna akademija, Beograd, aca.r.0860.ar@gmail.com

²Univerzitet odbrane Vojna akademija, antras1209@gmail.com

³Univerzitet odbrane Vojna akademija, teodorovic.b@gmail.com

⁴Generalštab Vojske Srbije, repic92@gmail.com

Abstrakt: Efikasnost minobacačkih jedinica, kao kompleksan pokazatelj nivoa njihove uspešnosti u rešavanju zadataka vatrene podrške predstavlja realan problem vojno organizacionog sistema u planiranju i izvođenju borbenih dejstava, koji je moguće rešiti metodama višekriterijumskog odlučivanja. Primenom metode analitičko hijerarhiskog procesa ("AHP"), ocenjena je efikasnost minobacačkih jedinica sa i bez upotrebe sistema za upravljanje vatrom. Na osnovu dobijenih rezultata analizirana je efikasnost minobacača i minobacačkih jedinica na nivou Vojske Srbije i upoređivana njihova efikasnost sa efikasnošću minobacačkih jedinica stranih armija.

Ključne reči: Efikasnost, Minobacačke jedinice, Analitičko hijerarhijski proces.

Summary: Efficiency of mortar units, as a complex indicator of the level of their effectiveness in solving fire support tasks, presents a realistic problem of military organizational systems in planning and execution of combat tasks, that is able to be solved using multi-criteria decision making methods. By applying the analytical-hierarchical process method („AHP“), the evaluation of mortar units efficiency was performed with and without the usage of guidance system. Based on the obtained results, efficiency of mortar units was analysed army-wide and their efficiency was compared to efficiency of mortar units of foreign armies.

Keywords: efficiency, mortar units, analytical-hierarchical process.

**KOMPLET OSVETLJENJA KUPOLE BORBENOG
VOZILA PEŠADIJE M-80A
LIGHTING SET TILES INFANTRY FIGHTING
VEHICLE M - 80A**

Milan Končar¹, Dobrivoje Mutavdžić², Branislav Nikolić³

¹Univerzitet Odbrane, Beograd, SRBIJA, liksko@gmail.com

²Univerzitet Odbrane, Beograd, SRBIJA, undertakenxxx@gmail.com

³Univerzitet Odbrane, Beograd, SRBIJA, nidzapandur@gmail.com

Abstrakt: Cilj rada jeste opis mogućeg rešenja problema koji se nameće prilikom realizacije gađanja sa Borbenim vozilom pešadije BVP M-80A (u daljem tekstu BVP M-80A) na automatizovanom strelištu „Orešac“ noću. Osnova problema se sastoji u tome da rukovaoc gađanja ne može vizuelno da ostvari kontrolu sa komandnog tornja u kom pravcu je okrenuta cev naoružanja, jer na BVP M-80A ne postoji pokazivač koji bi nam to omogućio. Slučajevi kao što su gubitak orijentacije u vozilu, neuočavanja ciljeva i samim tim okretanje kupole van bezbednih granica doveli bi do ugrožavanja bezbednosti ostalih izvršioca gađanja, organa na strelištu, civilnog stanovništva i materijalnih sredstava. Postojanjem pokazivača rukovaoc gađanja bi mogao na vreme da uoči ovaj gore navedene slučajeve, prekine gađanje i otkloni problem.

Ključne reči: bezbednost, gađanje, tenk

Abstract:The aim of the paper is a description of a possible solution imposing to the problem that arises in the realization of shooting with infantry fighting vehicle BVP M-80A (hereinafter BVP M-80A) on the automated shooting range "Orešac" at night. The basis of the problem lies in the fact that the shooting operator cannot visually establish control from the control tower in which direction tube weapons facing, because on the BVP M-80A there is no indicator that would allow us to. Incidents such as loss of orientation in the vehicle, not identifying objectives and consequently turning the turret out of secure borders would lead to endangering the safety of other executors of the shooting, authorities at the shooting range, civilians and material resources. The existence of the cursor would help operator of the shooting to identify on time incidents mentioned above, stop shooting and eliminate the problem.

Key words: security, shooting, combat vehicle

**ANALIZA DOKUMENATA
PLANIRANJA ODBRANE REPUBLIKE SRBIJE I
OPERATIVNIH SPOSOBNOSTI VOJSKE SRBIJE
ANALYSIS OF PLANNING DOCUMENTS OF
DEFENSE OF REPUBLIC OF SERBIA AND
OPERATIONAL CAPACITIES OF SERBIAN ARMED
FORCES**

Ljubinko Karapetrović¹, Željko Jokić², Lazić M. Goran³

¹Univerzitet odbrane, Vojna akademija, ljubinko.karapetrovic@gmail.com

²Univerzitet odbrane, Vojna akademija, zeljkojokic1984@gmail.com

³Univerzitet odbrane, Vojna akademija, goran.lazic@va.mod.gov.rs

Abstrakt: Bezbednost je opšti preduslov razvoja ali i opstanka sveta. Takođe, bezbednost je jedna od osnovnih funkcija svake države. Uobičajeno je, kada je teorija studije bezbednosti u pitanju, bezbednost posmatrati po takozvanim nivoima, od ljudske, preko državne (nacionalne) do bezbednosti na međunarodnom nivou, koja sa atributom kolektivna, može imati regionalni i globalni aspekt. U nastojanju da zaštiti svoje vrednosti od svih izazova rizika i pretnji svaka država razvija adekvatan sistem bezbednosti u teoriji i praksi poznat kao nacionalni sistem bezbednosti. Sistem odbrane Republike Srbije je deo sistema nacionalne bezbednosti čiji je cilj zaštita suverenosti, nezavisnosti, teritorijalne celovitosti i bezbednosti. Izuzetno značajna aktivnosti u sistemu odbrane jesu pripreme za odbranu u koje spada planiranje odbrane i sposobnosti Vojske da u predviđenom vremenu i pod određenim uslovima ostvaruje željene operativne efekte.

Ključne reči: bezbednost, planiranje odbrane, operativne sposobnosti.

Summary: Security is general prerequisite for development but for the survival of the world. Also, security is one of the primary functions of every country. It is common, when the theory of security studies is in question, security is seen by so-called levels, from human, across the state (nacional) to the security on international level, that the collective attribute, may have regional and global aspect. In an effort to protect their values from all risks and threats every country develops adequate system of security, in theory and practice known like national security system. Defense system of Republic of Serbia is part of national security system whose goal is protection of sovereignty, independence and territorial integrity and security. Exceptionally significant activities in defense system are preparations for defense which include preparations of defense and capacities of Armed Forces that in due time and under certain conditions accomplishes desired operational effects.

Kez words: security, defense planning, operational capacities

**UPRAVLJANJE RIZICIMA U PLANIRANJU
NASTAVE NA VOJNOJ AKADEMIJI
RISK MANAGEMENT PLANNING TRAINING ON
MILITARY ACADEMY**

sci Branko Teodorović¹ dr Aca Ranđelović², ms Željko Jokić³

¹Univerzitet odbrane Vojna akademija, teodorovic.b@gmail.com

²Univerzitet odbrane Vojna akademija, Београд, aca.r.0860.ar@gmail.com

³Univerzitet odbrane Vojna akademija, antras1209@gmail.com

Abstrakt: Iako živimo u svetu velike ekspanzije i napretka tehnologije, najveću snagu svakog sistema i organizacije čini čovek, odnosno ljudski resursi i kapaciteti. Polazeći od ove tvrdnje očigledno je da Vojna akademija ima značajnu ulogu u sistemu odbrane koja se ogleda u stvaranju, profilisanju i usavršavanju oficira jedne od najvažnijih karika sistema odbrane. Planiranje obuke je nezaobilazni proces u ostvarivanju ciljeva vojno školskih ustanova, a na Vojnoj akademiji je specifičan po mestu realizacije nastave, nastavnim sredstvima i satnici realizacije nastave. Rizici koji mogu da "napadnu" proces planiranja obuke direktno utiču na povećanje neizvesnosti, otežanu koordinaciju i teže reagovanje na promene. U radu su identifikovani rizici i posledice na proces planiranje obuke na Vojnoj akademiji, priritetizacijom rizika izdvojeni su "najopasniji rizici", primenom strategije kontrole rizika dati su odgovori na rizike i navedene studije slučaja u kojiima planiranje obuke ima značajnu ulogu u smislu umanjeњу posledica i rešavanju kriza.

Ključne reči: Planiranje obuke, kontrola rizika, krize

Summary: Although we live in a world of great expansion and progress of technology, the maximum power of each system and organization makes the man, or human resources and capacities. Starting from these statements it is obvious that the Military Academy has an important role in the defense system, which is reflected in the creation, profiling and training officers one of the most important element of defense system. Planning training is an essential process in achieving the objectives of schools, and at the Military Academy is a specific implementation across the place, teaching resources and the realization of the schedule of classes. Risks that can "invade" the process of planning training directly affect the increase in uncertainty, difficulty in coordination and response to weight changes. This paper identified the risks and consequences of the process of planning training at the Military Academy, priritetizacijom risks singled out as "the most dangerous risks", using a control strategy to give the answers to the risks of the study and the case in which the planning of training has an important role to play in terms of the reduction of the consequences and solving crisis..

Keywords: Training planning, risk control, crisis.

POVEĆANJE OTPORNOSTI LOKALNE ZAJEDNICE ENHANCING COMMUNITY RESILIENCE

Martin van de Lindt

TNO, Netherlands Organization for Applied Scientific Research, The Hague, The Netherlands, Email: martin.vandelindt@tno.nl

Abstrakt: *Da bi se povećala otpornost (lokalnih) zajednica mi koristimo teoriju kompleksnog adaptivnog sistema kao polaznu tacku. Mesna zajednica se smatra kao kompleks adaptivnog sistema, sačinjen od blisko povezanih socijalnih, ekonomskih, fizičkih i institucionalnih komponenti. U slučaju prekida, međuodnos komponenti čini lokalnu zajednicu ranjivom što može ozbiljno uticati na njeno funkcionisanje. Jačanjem sistema otornosti, lokalne zajednice mogu se spreciti poremećaji, bolje su pripremljeni za sistem prekida i biće mnogo više u stanju da ublaže štetne efekte. Ovo zahteva promenu (tranziciju) iz reaktivnog do proaktivnog stava lokalnih vlasti, stanovnika, itd., koji su spremni da sarađuju. Ovaj rad će koristiti složeni sistemski pristup, ne samo da će rasvetliti komponente lokalnih zajednica, već će biti i osnova za unapređenje lokalnih otpornosti. Ovo će biti demonstrirano kratkim opisom COBACORE platforme, koja je testirana u urbanoj sredini.*

Ključne reči: *otpornost, složenost, zajednice, sardnja, urbana sredina*

Abstract: *To enhance the resilience of (local) communities we use the theory of complex adaptive systems as a starting point. A local community is considered as a complex adaptive system, composed of closely linked social, economic, physical and institutional components. In case of disruption, the interrelationship between the components makes the local community vulnerable for cascade effects that can seriously affect its functioning. By enhancing the system resilience, local communities might prevent disruptions, are better prepared to system disruptions and will be more capable to mitigate their harmful effects. This demands a shift (transition) from a reactive to a proactive attitude of local authorities, inhabitants, etc., willing to collaborate. This paper will use the complex system approach not only to shed light on the components of local resilient communities, but also as a basis for enhancing local resilience. This will be demonstrated by a brief description of the COBACORE platform tested in an urban environment.*

Keywords: *resilience, complexity, communities, collaboration, urban environment*

**EKONOMSKA DIMENZIJA NACIONALNE
BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE
ECONOMIC DIMENSION OF NATIONAL SECURITY OF
THE REPUBLIC OF SERBIAN**

mr Branislav Milosavljević

Institut za strategijska istraživanja, Srbija, e-mail: branislav.milosavljevic@mod.gov.rs

Abstrakt: Nacionalna ekonomija je izuzetno važna za opstanak, razvoj i napredak države i društva, a istovremeno predstavlja jednu od odrednicu nacionalne moći koja utiče na pozicioniranje države na međunarodno planu. Ekonomska moć države može se lako transformisati u vojnu moć a ekonomsko bogatstvo u potencijal i sposobnost za mobilizaciju resursa potrebnih za odbranu države. Bogatstvo države predstavlja jedan od osnovnih faktor nacionalne bezbednosti, jer država obezbeđuje svojim građanima optimalan životni standard, a s druge strane veći razvoj i bogatstvo omogućuje investiranje u one instrumente nacionalne bezbednosti koji sprečavaju ugrožavanje bezbednosti. Autor u radu razmatra osnovne pokazatelje ekonomskog razvoja i njihov uticaj na nacionalnu bezbednost Republike Srbije.

Ključne reči: nacionalna ekonomija, nacionalna bezbednost, mikroekonomski i makroekonomski pokazatelji, privredni razvoj.

Abstract: The national economy is very important for the survival, development and progress of the state and society, while economic power represents the determinant of national power, which affects the positioning of the country in the international plan. The economic power of the state can be easily transformasati in military power and economic wealth in the potential and the ability to mobilize the resources needed for the defense of the country. The richness the country is one of the main factor of national security, because the state provides to its citizens an optimal standard of living, and on the other hand greater development and wealth allows investment in those instruments of national security who receive or prevent endangering safety. The author considers the basic indicators of economic development and their impact on national security of the Republic of Serbia.

Keywords: national economy, national security, microeconomic and macroeconomic indicators of economic development, Republic of Serbia.

**PREGLED I KLASIFIKACIJA OTVORENIH BAZA
PODATAKA IZ OBLASTI BEZBEDNOSTI
OVERVIEW AND CLASSIFICATION OF OPEN-SOURCE
DATABASES ON SECURITY ISSUES**

Ivan R. Dimitrijević¹, Ana Paraušić²
Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti

Abstrakt: *Ubrzani razvoj informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT) tokom poslednjih petnaest godina doveo je do dramatičnog povećanja kvantiteta i kvaliteta javno dostupnih baza podataka koje se bave pitanjima bezbednosti. Ogroman broj otvorenih internet statističkih podataka, indikatora, indeksa, izveštaja i infografika danas pokriva skoro svaki aspekt savremenih bezbednosnih problema. Tvorci ovih baza podataka su relevantne nacionalne i međunarodne institucije, univerziteti i istraživački instituti, privatne kompanije, nevladine organizacije, kao i pojedinci. Glavni cilj ovog rada je pregled postojećih baza podataka kroz klasifikacije koje su dali različiti autori, a koje imaju epistemološku i praktičnu vrednost za akademske istraživače, kako sa univerziteta, tako i iz instituta, kao i za praktičare u oblasti bezbednosti koji koriste najsavremenija dostignuća u svojoj oblasti.*

Ključne reči: *bezbednosni problemi, istraživanje bezbednosti, otvorene baze podataka, klasifikacija.*

Abstract: *The rapid development of information and communication technology (ICT) at the beginning of the 21st century caused a radical increase of publicly available databases and data sets related to security. A vast number of open-source Internet-based statistical data, indicators, indices, reports and information graphics is now covering almost every aspect of contemporary security issues. The creators of these databases are relevant national and international institutions, universities and think-tanks, private companies, non-governmental organizations, and individuals. The main goal of this paper is an overview of the existing databases through classification given by various authors, which will have epistemological and practical value for academic researchers, both from universities and research institutes, as well as for security practitioners seeking the state-of-the-art in security business.*

Key words: *Security issues, security research, open-source databases, classification.*

**PRIMENA ZAŠTITNIH UREĐAJA PRI KORIŠĆENJU
AMFIBIJSKOG TRANSPORTERA PTS-M
APPLICATION OF PROTECTIVE DEVICE FOR USE
AMPHIBIOUS TRANSPORTER STM-M**

Nenad Kovačević¹, Nenad Dimitrijević², Boban Ranković³

¹ Univerzitet odbrane/Vojna akademija, Beograd, Republika Srbija,
www.inz.84kula@gmail.com

² Univerzitet odbrane/Vojna akademija, Beograd, Republika Srbija, www.neshadim@mts.rs

³ Univerzitet odbrane/Vojna akademija, Beograd, Republika Srbija,
www.nemabolje@gmail.com

Abstrakt: Rad je nastao kao sublimat iskustava iz prakse autora u primeni preventivnih mera za bezbedan i zdrav rad pri korišćenju amfibijskog transportera PTS-M, sa posebnim osvrtom na zaštitne uređaje kojima amfibijski transporter PTS-M raspolaže. Preventivne mere za bezbedan i zdrav rad pri korišćenju ovog sredstva su preuzete iz literature koja se koristi u procesu obuke profesionalnih pripadnika Vojske Srbije, konkretno amfibijskih jedinica. U cilju smanjenja i/ili otklanjanja rizika pri korišćenju amfibijskih transportera PTS-M, a na osnovu dosadašnjeg iskustva iz prakse, puna pažnju se mora posvetiti preventive, koja se prevashodno ogleda u kvalitetnoj obuci lica koja rade sa istima. Jedan od osnovnih problema koji se nameće u procesu realizacije obuke na ovom sredstvu, jeste stručni kadar, ali i neophodna literatura.

Ključne reči: amfibijski transporter PTS-M, zaštitni uređaji, preventivne mere

Abstract: The paper is the sublimation of practice website in the implementation of preventive measures for safe and healthy work when using amphibious transporter STM-M, with special emphasis on safety devices that amphibious transporter STM-M has. Preventive measures for safe and healthy work when using the device were taken from the literature used in the process of training of professional members of the Serbian Armed Forces, namely amphibious units. In order to reduce and/or eliminate risks in the use of amphibious transporter STM-M, based on past experience from practice, full attention must be paid to prevention, which is primarily reflected in the quality training of persons working with them. One of the main problems that arises in the process of realization of the training in this asset, are professional staff, but also the necessary literature.

Keywords: amphibious transporter STM-M, protection devices, preventive measures

**UPRAVLJENJE PROCESOM TRANSPORTA OPASNOG
TERETA PRIMENOM ADAPTIVNE NEURONSKE
MREŽE I DIJKSTRA ALGORITMA
MANAGING THE HAZARDOUS MATERIAL
TRANSPORTATION PROCESS USING THE ADAPTIVE
NEURAL NETWORKS AND DIJKSTRA ALGORITHM**

Dragan Pamučar¹, Darko Božanić², Nenad Komazec³

¹Univerzitet odbrane, Vojna akademija, dpamucar@gmail.com

²Univerzitet odbrane, Vojna akademija, dbozanic@yahoo.com

³Univerzitet odbrane, Vojna akademija, nkomazec@gmail.com

Abstrakt: U ovom radu je predložen model za izbor ruta za transport opasnog tereta na mreži gradskih saobraćajnica, zasnovan na primeni Adaptive Neuro Fuzzy Inference System i klasičnog Dijkstrinog algoritma. A model is a new approach for minimizing cost and variety of risk criteria in hazmat routing, koji na adekvatan način tretira brojne neodređenosti u ulaznim podacima i koji uvažava ekspertsko znanje i preferencije donosilaca odluka. **Ključne reči:** Rutiranje opasnog tereta, Adaptive Neuro Fuzzy Inference System, Artificial Bee Colony algoritam, Dijkstra algoritam.

Summary: This paper proposes a model for selecting transport routes for hazardous materials (hazmat) on a network of city roads, based on the application of an Adaptive Neuro Fuzzy Inference System and Dijkstra's classic algorithm. The model is a new approach for minimizing the cost as well as a variety of risk criteria in hazmat routing, and it adequately treats a number of uncertainties in the input data and takes into account expert knowledge and the preferences of the decision makers.

Kez words: Hazardous materials routing, Adaptive Neuro Fuzzy Inference System, Artificial Bee Colony algorithm, Dijkstra's algorithm.

**MIGRANTSKA KRIZA KAO
PRETNJA BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE
MIGRANT CRISIS AS A SECURITY THREAT
TO REPUBLIC OF SERBIA**

Aleksandar Petrović¹, Željko Marinković², Slaviša Jotić³

¹Beograd, R. Srbija, ale_petrovic@live.com

²Beograd, R. Srbija, zeljkomarinko@gmail.com

³Beograd, R. Srbija, joticslavisa@yahoo.com

Abstrakt: *Migrantska kriza, kao svetski fenomen i potencijalni uzrok destabilizacije na globalnom i lokalnom nivou, može imati značajan uticaj na bezbednost Republike Srbije. Strategijska situacija u pogledu migrantske krize zasniva se na analizi dostupnih informacija i saznanja, pre svega eminentnih stručnjaka i naučnika iz ove oblasti iz zemlje i inostranstva, kao i na zvaničnim informacijama državnih organa i podacima dobijenih putem domaćih i stranih sredstava javnog informisanja.*

Na početku, u radu će biti razmatrana etiologija migracija i migrantske krize. Zatim će biti dat osvrt na bezbednosnu procenu migrantske krize, a zatim će biti predstavljen odgovor na krizu.

Sadržaj rada, formulisan kroz stavove, opise, procene i predviđanja dat je isključivo na osnovu dostupnih informacija, te se u tom smislu mora tretirati sa određenim ograničenjima.

Ključne reči: *kriza, migracija, pretnja, bezbednost.*

Abstract: *Migrant crisis, as a world phenomenon and potential cause of destabilization on global and local scale, may have significant influence on the security of the Republic of Serbia. Strategic situation, regarding migrant crisis, is based on analysis of available information and findings, primarily domestic and foreign eminent experts and scientists from this area of expertise, and on official information provided by the state officials and data obtained through domestic and foreign media.*

At the beginning, in work will be scrutinized migration and migrant crisis etiology. Afterwards, a review of security assessment of migrant crisis will be given, and then will be presented response to the crisis.

The content of the work, formulated by standpoints, descriptions, assessments and predictions, is given exclusively on the basis of available information, and in this regard must be treated with certain limitations.

Key words: *crisis, migration, threat, security.*

ZAŠTITA ELEKTROENERGETSKOG SISTEMA U USLOVIMA UGROŽAVANJA OD POPLAVA PROTECTION OF POWER SYSTEMS IN TERMS COMPROMISING FLOOD

Slavica Pavović¹, Zoran Lapčević², Milica Mladenović³, Vladimir Ninković⁴

¹Regionalna asocijacija za bezbednosti i krizni menadžment, Srbija,
cacabezbfco@yahoo.com

² Javno komunalno preduzece Obrenovac, Srbija, jkplapcevic@magnetplus.net

³S4 GLOSEC Globalna bezbednost, Srbija, milica.mladenovic@s4.rs

⁴Centar za analizu rizika i upravljanje krizama, Srbija, vladimirninkovic@yahoo.co.uk

Abstract: Jedan od najozbiljnijih izazova savremenog društva jeste nedostatak svesti o prisustvu različitih opasnosti, zbog čega je neophodno da svaka društvena zajednica preduzima mere i aktivnosti kako bi procenila stepen svoje ugroženosti. Zaštita od opasnosti zahteva sistematičan pristup u identifikovanju i analizi opasnosti, posebno imajući u vidu potrebu prilagođavanja procene rizika odgovarajućem bezbednosnom i društvenom kontekstu. Zbog kompleksnosti i nepredvidivosti kako prirodnih tako i tehničko-tehnoloških opasnosti koje nas ugrožavaju, različiti pristupi procene rizika i procene otpornosti sistema i organizacija da im se efikasno suprotstave predstavljaju sve veći izazov i nužnost u sferi upravljanja katastrofičnim rizicima i scenarijima budućnosti. Poplave koje su zadesile Srbiju u maju 2014.godine zahtevaju preispitivanje postojećeg sistema zaštite i spasavanja ne samo na nivou privrednih društava i lokalnih samouprava, već i na nivou države i zahtevaju ulaganje napora i pokretanje inicijative za ozbiljniji pristup zaštiti kritične infrastrukture, posebno elektroenergetskog sektora koji je tokom majskih poplava pretrpeo najveću materijalnu štetu i bio najugroženija kritična infrastruktura. Kritična infrastruktura ima predstavlja prioritet u planiranju zaštite i spasavanja.

Ključne reči: Kritična infrastruktura, poplava, elektroenergetski sistem

Abstract: One of the most serious challenges of modern society is the lack of awareness of the presence of a variety of risks, which is why it is essential that each community to take measures and activities to assess the degree of their vulnerability. Protection against hazards requires a systematic approach to identifying and analyzing risk, particularly bearing in mind the need to adapt risk assessment appropriate security and social context. Due to the complexity and unpredictability of natural and technical-technological hazards that threaten us, different approaches to risk assessment and evaluation of the resistance of the system and organization to confront them effectively constitute a growing challenge and a necessity in the sphere of management of catastrophic risk management and future scenarios. The floods that hit Serbia in May 2014 requiring a review of the existing protection and rescue system not only at the level of companies and local governments, but also at the national level and require an investment of effort and initiative for more serious approach to the protection of critical infrastructure, particularly the electricity sector during the floods suffered the greatest damage to property was most vulnerable critical infrastructure. Critical infrastructure is a priority in the planning of protection and rescue.

Key words: critical infrastructure, flood, power system

HUMANITARNE INTERVENCIJE TEORIJA I PRAKSA HUMANITARIAN INTERVENTION-THEORY AND PRACTICE

Marija Starčević

S4 GLOSEC Global Security, Beograd, SRBIJA, marija.starcevic@s4.rs

Abstrakt: Genocid, rasna i verska diskriminacija, i ostali vidovi kršenja ljudskih prava su povod za intervenciju međunarodne zajednice, koja dovodi do povrede suvereniteta odnosno države. Poučeni dosadašnjom istorijom humanitarnih intervencija, došlo se do zaključaka da je humanitarna intervencija korišćena kao izgovor, za ostvarenje nekih drugih interesa, vojnih, političkih, ekonomski, geostrateških. Što nužno dovodi do stradanja civilnog stanovništva, i uništavanja životne sredine. Primeri takvih intervencija su brojni, kao one što su izvedene u Istočnom Pakistanu, Somaliji, Bosni i Hercegovini, Haitiju, i nama najbliži u SR Jugoslaviji (zbog Kosova i Metohije). Sam pojam „humanitarna“ vojna intervencija u ime humanitarnih razloga, prvi put je upotrebljen prilikom napada NATO-a na SRJ 1999. godine. Humanitarnu intervenciju karakteriše to što se ona ne može opravdati postojećim međunarodnim pravom, taj legitimitet koji joj nedostaje pokušava se nadoknaditi, pozivanjem na povredu međunarodnog humanitarnog prava, i potrebe da se ono zaštiti.

Ključne reči: humanitarna intervencija, međunarodno pravo, međunarodna zajednica

Abstract: Genocide, racial and religious discrimination, and other forms of human rights violations are a cause for intervention by the international community, which leads to the violation of the sovereignty of the State. Having learned with past history of humanitarian intervention, came to the conclusion that humanitarian intervention is used as an excuse for the achievement of some other interests, military, political, economic, geostrategic. Which necessarily leads to the suffering of the civilian population, and environmental degradation. Examples of such interventions are numerous, such as those carried out in East Pakistan, Somalia, Bosnia and Herzegovina, Haiti, and the closest to us in the Federal Republic of Yugoslavia (for Kosovo and Metohija). The very concept of "humanitarian" military intervention in the name of humanitarian reasons, was first used during the NATO attack on Yugoslavia in 1999. Humanitarian intervention characterized by the fact that it can not be justified by existing international law, the legitimacy that it lacks trying to catch up, referring to the violation of international humanitarian law and the need to protect it.

Keywords: humanitarian intervention, international law, the international community

BEZBEDAN RAD NA MAŠINAMA ALATKAMA SAFETY WORK ON MACHINE TOOLS

Dušan Gavanski¹

¹ Školska 1, Novi Sad, Republika Srbija, gavanski@vtsns.edu.rs

Abstrakt: U radu su prvo definisani pojmovi: oprema za rad, mašine alatke, mehaničke opasnosti i mere bezbednosti. Zatim su sistematizovano i sveobuhvatno prikazane potencijalne mehaničke opasnosti pri radu na mašinama alatkama. Na kraju su prikazane mere bezbednosti za smanjenje rizika pri radu na mašinama alatkama usled mehaničkih opasnosti.

Ključne reči: mašine alatke, mehaničke opasnosti, mere bezbednosti.

Abstract: The paper first defines the terms: work equipment, machine tools, mechanical hazards and safety measures. Then they systematically and comprehensively shows the potential of mechanical hazards when working on machine tools. At the end of shows safety measures to reduce the risks associated with using machine tools due to mechanical hazards.

Keywords: machine tools, mechanical hazards, safety measures.

**TERORIZAM KAO PRETNJA NACIONALNOJ
BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE**
**TERRORISM AS A THREAT TO NATIONAL
SECURITY OF THE REPUBLIC OF SERBIA**

Nenad Kovacevic¹, Goran Radovanovic², Mitar Kovac³ Samed Karovic⁴

¹ Univerzitet odbrane/Vojna akademija, Republika Srbija, inz.84kula@gmail.com

² Inspektorat odbrane/Ministarstvo odbrane, Republika Srbija,
goran.radovanovic@mod.gov.rs

³ Univerzitet odbrane/Vojna akademija, Republika Srbija, mitar.kovac21@gmail.com

⁴ Fakultet za projektne i inovacione menadžment, Republika Srbija,
karovic.samed@gmail.com

Abstrakt: *Terorizam kao kompleksna forma političkog nasilja, ali takođe i kao „kazna čovečanstva”, doživeo je procvat u 21. veku. Republika Srbija, kao „kapija Evrope”, i kao najprometnija oblast na Evropskom kontinentu ima specijalno mesto u planovima terorističkih organizacija i grupa. Ovaj članak piše o nacionalnoj bezbednosti Republike Srbije, o načinu kako je vođena, njenim elementima i podsistemima. Terorizam se posmatra kao društveni fenomen, uz objašnjenje razlika između terorizma i srodnih pojmova i fenomena, ali takođe posmatramo opasnost od terorizma kao nacionalnu bezbednost Republike Srbije kroz prizmu strateških i doktrinarnih dokumenata.*

Ključne reči: *terorizam, bezbednost, strateški i doktrinarni dokumenti*

Abstract: *Terrorism as a complex form of political violence, but also as „scourge of mankind”, is experiencing a boom during the 21st century. The Republic of Serbia, as „gates of Europe”, and as one of the busiest areas on the European continent has a special place in the plans of terrorist organizations and groups. The paper deals with the theme of the national security of the Republic of Serbia, the way it is managed, its elements, and its subsystems. The terrorism is considered as social phenomenon, with an explanation of the distinction between terrorism and related concepts and phenomena, but also we consider the threat of terrorism as the national security of the Republic of Serbia, through the prism of strategic and doctrinal documents.*

Keywords: *terrorism, security, strategic and doctrinal documents*

**PRIMENA SAJBER OBAVEŠTAJNE ANALIZE U BORBI
PROTIV SAVREMENIH IZAZOVA, RIZIKA I PRETNJI
THE APPLICATION OF CYBER INTELLIGENCE ANALYSIS IN
COUNTERING CONTEMPORARY CHALLENGES, RISKS AND
THREATS**

Aleksandar Krštenić

Beograd, Republika Srbija, krstenic.aleksandar@gmail.com

Abstrakt: Živimo u vremenu koje karakteriše brzi razvoj tehnologija, nestabilnost i pojava novih oblika izazova, rizika i pretnji. Takav razvoj doveo je do tzv. prostono-vremenskog sažimanja sveta, reč je o povećanoj brzini kretanja ljudi, robe i informacija, ali i do bržeg širenja pretnji i nosilaca ugrožavanja. Značajnu ulogu u kreiranju ovog efekta imaju informacione tehnologije, a od njih najveću ulogu imaju mrežne tehnologije. Razvoj mrežnih tehnologija baziranih na internetu doveo je do širenja delovanja različitih aktera (terorističke grupe i organizacije, organizovani kriminalni kolektiviteti i slično) u sajber prostoru (društvene mreže i drugi servisi). Da bi se države izborile sa savremenim rizicima i pretnjama, one putem svojih specijalizovanih organizacija koriste specifične metode akvizicije, analize i obrade podataka, koje se kolokvijalno nazivaju sajber obaveštajna aktivnost. Cilj ovog rada je da korišćenjem metoda deskripcije, kao i drugih naučnih metoda opiše same pojmove sajber obaveštajne aktivnosti, sa posebnim osvrtom na sajber obaveštajnu analizu i njen značaj, elemente, metode, tehnike i alate.

Ključne reči: sajber bezbednost, terorizam, organizovani kriminal, sajber obaveštajna analiza

Abstract: We live in a time characterized by rapid development of technology, and the emergence of new forms of challenges, risks and threats. Such a development has led to so-called space-time compression of the world. It represents the increased speed of movement of people, goods and information, but also the faster spread of threats. Information technologies play a major role in creating this effect, especially network technologies. Development of network technologies and Internet has led to a proliferation of activities of different actors (terrorist, criminal and other entities) in cyberspace. In order to win the battle with contemporary risks and threats, state uses its specialized organizations with their specific methods. The aim of this paper is to describe the very notions of cyber intelligence, with special attention to cyber intelligence analysis by using the scientific description method, and other scientific methods.

Keywords: cyber security, terrorism, organized crime, cyber intelligence analysis

**SAVREMENI BEZBEDNOSNI IZAZOVI I NOVA
BEZBEDNOSNA PARADIGMA
NEW SECURITY PARADIGM AND MODERN SECURITY
CHALLENGING ISSUES**

Jovan N. Šipovac¹

¹TAGOCAR, Novi Sad, Serbia, jovan.sipovac@gmail.com

Abstrakt: Svet se oduvek zasnivao na protivrečnostima, iako je ljudski faktor direktno doprineo da istorijske suprotnosti uveća do krajnjih granica i prouzrokuje još toliko novih, nepotrebnih našoj planeti. Osnovne istorijske protivrečnosti su: razvijeni sever i nerazvijeni jug, neravnomerna raspoređenost i dostupnost resursa, tehnička i tehnološka nejednakost, neravnomerna naseljenost, kao i ideološke suprotnosti: trka u naoružanju, protekcionizam, mogućnost izbivanja nuklearnog sukoba i dr. Impozantan spisak problema koji postoje i traju uvećani za nove bezbednosne izazove poput terorizma i organizovanog kriminala i raznih oblika ekstremizama, pa je pred čovekom težak zadatak da ispravno odredi i definiše: izvore ugrožavanja sukoba, mesto i ulogu centara moći, politiku sile i njene primene, vojnu, ekonomsku, političku i kulturološku hegemoniju, moralne probleme kao paradigme u međunarodnim odnosima. Sagledavanje najvažnijih starih i novih protivurečnosti koje muče savremeni svet, iskazanih kroz bezbednosnu paradigmu i bezbednosne izazove, tema su ovog rada.

Ključne reči: Suprotnosti, Izazovi, Bezbednost, Paradigma

Abstract: The world has been made of contradictions since its beginnings. Instead of making the world a better place, the human factor directly influenced historic contradictions to become even bigger, and caused some new contradictions to appear, totally unnecessary to our Planet, because the existing ones, represent difficult issues to be resolved. The basic historic contradictions were: developed North and undeveloped South, unequal resource distribution and availability, technical and technological inequality, unequally populated areas, as well as ideological contradictions, competition in arming, protectionism, potential nuclear conflicts, etc. Enormous list of problems that exist and last, beside new security issues such as terrorism, organized crime and various forms of extremism. Therefore there is a difficult task for a man to clearly identify and define: the sources of conflicts, centers of power, their location and roles, power based politics and its implementation, military, economic, political and cultural hegemony, moral issues as paradigms in international relations. The consideration of most important old and new contradictions which trouble the Modern world, seen through the Security paradigm and Security issues, are exactly the subject of this paper.

Key words: Contradictions, Issues, Security, Paradigm

**UPRAVLJANJE PROMJENAMA U SISTEMU
BEZBJEDNOSTI - mogućnost primjene metodologije Isaka
Adižesa¹
CHANGES MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF
SECURITY - the ability to apply the methodology Adizes**

Dr Marjan Đurovski¹ Dr Gojko Pavlović²

¹Fakultet za bezbjednost Skoplje, mar.gjurovski@gmail.com

²Visoka škola unutrašnjih poslova Banja Luka, pavlovicgojko@gmail.com

Apstrakt: *Svakodnevne promjene i problemi koje one uzrokuju, bilo da su lični ili profesionalni, ne treba izbjegavati nego ih rješavati. Da bi bili u mogućnosti da upravljamo promjenama u našem okruženju, potrebno je donositi kvalitetne odluke i sprovesti ih u djela. Da bi odluke bile kvalitetne one moraju organizaciju da učine efikasnom i efektivnom u kratkoročnom i dugoročnom periodu, a da bi se sprovele mora postojati zajednički interes, odnosno situacija u kojoj svi dobijaju.*

Ključne riječi: *promjene, efikasnost, efektivnost, autoritet, moć, uticaj*

Abstract: *Everyday changes and problems that they cause, whether personal or professional, should not be avoided, but dealt with them. To be able to manage changes in our environment, it is necessary to make quality decisions and implement them in the act. To the decision were the quality, they need to make the organization efficient and effective in the short and long-term, and to be conducted must be a common interest, and the situation in which everybody wins. Changes is necessary to initiate, and not waiting to happen and overtaken you unprepared. Title is taken from the book "Managing change" by Isaac Adizes, and work aims to explain the same theory.*

Key words: *change, efficiency, effectiveness, authority, power, influence*

¹ Adižes I., je tvorac metodologije menadžmenta, osnivač i direktor Adižesovog instituta i renomirani konsultant vlada i preduzeća širom svijeta. Jedan je od rijetkih teoretičara menadžmenta koji je čitav niz teorijskih koncepata pretvorio u praktična iskustva za menadžere. On je te praktične smjernice ugradio u primjenljiv sistem menadžmenta i tako pojednostavio teoriju menadžmenta. Njegovi uvidi u suštinu menadžmenta su primjenljivi kako u upravljanju preduzećima tako i u privatnom životu. Njegova metodologija je primjenjena u više poznatih preduzeća među kojima su: Royal Dutch Shell, Coca Cola, Bank of America, Franklin Mint, kao i u vladama Izraela, Brazila, Gane, Švedske, i dr. Vidi šire, u: Adižes, I. (2008). Upravljanje promjenama, Šesto izdanje, Novi Sad, Adižes.

IZBOR NAČINA IZRADE MINSKOG POLJA USLOVLJEN POSTOJEĆIM RIZICIMA SELECTION METHODS OF MAKING MINEFIELDS BY THE EXISTING RISK

Aleksandar Milić¹, Rade Slavković², Dejan Indić³

¹Univerzitet odbrane, Vojna akademija, Beograd, milickm5@gmail.com

²Univerzitet odbrane, Vojna akademija, Beograd, bjor4s@gmail.com

³Univerzitet odbrane, Vojna akademija, Beograd, vladaindjic@mts.rs

Abstrakt: Izvršavanje zadatka zaprečavanja (izrade minskih polja) u odbrambenoj operaciji zahteva angažovanje značajnih resursa. Pravilna, pravovremena i svrsishodna odluka zahteva sagledavanje velikog broja uslova u kojima se planira i izvodi operacija. Veliki broj uslova ukazuje na realno postojanje mogućnosti da donosilac odluke, nenamerno, previdi pojedine uslove. Takvim načinom se povećava rizik prema svim resursima. Bez obzira na njihovu brojnost, potrebno je u najvećoj meri objediti uslove i definisati sistem uslova koji utiču na odlučivanje. Jedan od načina definisanja sistema uslova zasniva se na primeni ekspertskog odlučivanja kroz Delfi metodu, a njihovo vrednovanje je izvršeno primenom Višekriterijumske analize kroz metodu Analitičkih hijerarhijskih procesa (AHP). Izvršeno istraživanje je pokazalo da je uslov "Stepen zaštite ljudstva prilikom izrade minskih polja" najznačajniji uslov kojim se mora uzeti u obzir prilikom odličivanja.

Ključne reči: rizik, AHP, Delfi, minska polja

Abstrakt: Executing the task of blocking (creating minefields) in a defensive operation requires a significant commitment of resources. Proper, timely and meaningful decisions require consideration of a large number of conditions in which they plan and execute operations. A large number of conditions indicating the existence of a real possibility that the decision makers, unintentionally overlooked certain conditions. This way of increasing the risk to all resources. Whatever their number, it is largely objediti requirements and define system conditions affecting the decision. One way of defining the system requirements based on the use of expert decision-making through the Delphi method, and their evaluation was performed using the multi criteria analysis through the method of Analytic Hierarchy Process (AHP). Done research has shown that the condition of "Degree of protection of the people when creating minefields" most important condition which must be taken into consideration when deciding.

Key words: risk, AHP, Delphi, minefields

**AKTIVNOSTI CIVILNE ZAŠTITE NA RAZINI
EUROPSKE UNIJE**
ACTIVITIES OF CIVIL PROTECTION AT EU LEVEL

Jovan Vučinić¹, Zoran Vučinić², Nenad Mustapić³

^{1,3} Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, Hrvatska, jovan.vucinic@vuka.hr

² C.I.A.K., Zagreb, Hrvatska, zoran.vucinic@net.hr

Abstrakt: U radu se daje pregled aktivnosti i zadataka koje bi se na razini EU kroz njezine institucije i članice međusobno trebalo učiniti da bi sustav civilne zaštite bio što uspješniji.

Ključne riječi: civilna zaštita, EU, projekti.

Summary: This paper provides an overview of the activities and tasks to the EU level through its institutions and member states with each other should do to make the system of civil protection as successful as possible.

Keywords: civil protection, EU projects.

**SURADNJA HRVATSKE I SRBIJE U ZAŠTITI OD
PRIRODNIH I DRUGIH KATASTROFA
COOPERATION OF CROATIA AND SERBIA IN
PROTECTION FROM NATURAL AND OTHER
DISASTERS**

Jovan Vučinić¹, Tanja Čumpek², Zoran Vučinić³

¹Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, Hrvatska, jovan.vucinic@vuka.hr

²Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Hrvatska

³C.I.A.K., Zagreb, Hrvatska, zoran.vucinic@net.hr

Abstrakt: U radu se daje kratki osvrt na potpisani Sporazum o suradnji između dvije države u području zaštite od katastrofe. Daje se osvrt na značaj istog, što je do sada urađeno, kao i što bi u narednom razdoblju trebalo više uraditi, jer pretpostavke i potrebe kao i mogućnosti za to postoje.

Ključne riječi: sporazum, države, katastrofe, požari, poplave

Abstract: The paper provides a brief overview of the signed agreement on cooperation between the two countries in the field of disaster. It provides an overview on the importance of the same, as has been done as well as you would in the coming period should do more, because assumptions and needs as well as opportunities for this exist.

Keywords: Agreement, state, disasters, fires, floods

OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH AS A CONSTITUENT PART OF NATIONAL SECURITY POLICY OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA RESPONDING TO ILLEGAL MIGRATIONS

Leon Vedenik

Ministry of Interior, Police, Police Directorate Murska Sobota, SLOVENIA,
leon.vedenik@policija.si

Abstrakt: Ovaj rad predstavlja sveobuhvatan sistem nacionalne bezbednosti Republike Slovenije u odnosu sistema osiguranja bezbednosti i zdravlja kao ključnog elementa odgovora na trenutni migracioni tok kroz Republiku Sloveniju. U tom smislu, on predstavlja zakonski aspekt koja reguliše bezbednost i zdravlje u slučaju sprovođenja ove oblasti u sistemu nacionalne bezbednosti, kao deo politike za obezbeđivanje nacionalne bezbednosti otkad Rezolucija nacionalne bezbednost ne definiše politiku bezbednosti i zdravlja na poslu. Članak je namenjen nadležnim državnim institucijama i drugim socijalnim partnerima u Sloveniji i drugim mestima za dalje razmatranje da politika bezbednosti i zdravlja mora biti uključena i smatrana kao jedna od političkih tipova – uzimajući u obzir sve pretnje i rizike u sistemu nacionalne bezbednosti pojedinačne države, za oblast osiguranja bezbednosti i zdravlja na poslu koja je u mnogim segmentima osnovni uslov za uspešnu primenu i osiguranje nacionalne bezbednosti svake zemlje.

Ključne reči: zaštita i zdravlje na radu, migracija, nacionalna bezbednost, politika, bezbednosni sistemi

Abstract: The paper presents a comprehensive system of national security of the Republic of Slovenia in relation to the system of ensuring occupational safety and health as a key element of the response to the current migration flows through the Republic of Slovenia. In this respect, it presents a legislative aspect which regulates occupational safety and health with the pilot case of implementing this area in the system of national security, as a part of policies for ensuring national security since the Resolution on national security does not define the policy of safety and health at work.

The article is intended for the competent state institutions and other social partners in Slovenia and elsewhere for further consideration that the policy of occupational safety and health must be included and considered as one of policy types – considering all the threats and risks in national security systems of individual states, for the area of ensuring safety and health at work is in many segments a basic condition for successful implementation and assurance of national security of each country.

Keywords: occupational safety and health, migration, national security, policy, security systems

INTEROPERABLE ROLE OF NATIONAL DEFENSE IN THE PROTECTION OF REGIONAL CRITICAL INFRASTRUCTURE

Prof. dr Momcilo Milinković, Prof. dr Zeljko Ivanis, Prof. dr Zoran Jeftić

University of Belgrade, Faculty of Mechanical Engineering

University of Belgrade, Faculty of Security

University of Belgrade, Faculty of Security

Abstrakt: *Kako se novi rizici i pretnje šire sa svim svojim izazovima, kao novi zadatak, stvaranje međunarodne zaštite je potrebno u okviru regionalne teritorije. U ovom radu se podrazumeva moguća proširena uloga nacionalne odbrane da bude uključena u ovom zadatku. Novi sporazum regionalnog partnerstva između zemalja koje nisu članice predložen je kao internacionalna multilateralna i bilateralna obaveza za rešavanje ovog problema. Prošireni pristup interoperabilnosti u ovom sporazumu osnovan na NATO, Pfp, EDA inicijativne bezbednosne politike.*

Ključne reči: *kritična infrastrukturna bezbednost, vojne snage, privatna/kompanijska bezbednost, interoperabilne efikasnosti*

Abstract: *As the new security risks and threats spring up with all their challenges, a new task, the creation of international critical infrastructure protection, is required within the regional homeland territory. This paper considers the possible extended national defense roles to be included in this task. The new regional partnership treaty among EU member and non-member states is suggested as an international multilateral and bilateral obligation frame to tackle this issue. The extended approach of interoperability in this treaty based on NATO, Pfp and EDA security policy initiative.*

Key words: *critical infrastructure security, military forces, private/company security, interoperable efficiency.*

**UPRAVLJANJE VANREDNIM SITUACIJAMA U NIS A.D.
NOVI SAD
EMERGENCY MANAGEMENT IN NIS J.S.C. NOVI SAD**

Miroslava Ćurčin

Narodnog fronta 12, Novi Sad, Srbija, miroslava.curcin@nis.eu

Abstrakt: Organizacija upravljanja vanrednim situacijama: Upravljanje vanrednim situacijama u NIS a.d. Novi Sad u zavisnosti od veličine i vrste događaja, upravljanje krizama (obezbeđenje kontinuiteta poslovanja). Reagovanje zaposlenih u vanrednim situacijama u tri nivoa (nivo lokacije, nivo organizacionog dela, nivo Kompanije). Komunikacija u slučaju vanrednih situacija: kontakti sa zainteresovanim stranama (nadležni državni organi, javnost, treća lica na lokaciji eventualnog udesa/vanredne situacije, susedna preduzeća/postrojenja, Gazprom neft). Prikaz sistema čija je funkcionalnost i uspešnost dokazana tokom majskih poplava 2014. godine.

Ključne reči: vanredni događaj, krize, vanredne situacije, komunikacija u vanrednim situacijama, upravljanje vanrednim situacijama

Abstract: Emergency Management Organization: Emergency Management in NIS j.s.c. Novi Sad, depends on the size and type of event, crisis management (Business Continuity). Reaction of employees in emergencies has three levels (level of location, level of organizational unit, the level of the Company). Communication in case of emergency situations: contacts with stakeholders (competent national authorities, the public, third parties on the location of possible accidents/emergencies, neighboring companies/plants, Gazprom neft). Representation of a system whose functionality and performance were demonstrated during the floods of 2014.

Keywords: emergency event, crisis, emergency situations, communication in emergency situations, emergency situations management

**PROBLEM UPRAVLJANJA VANREDNIM SITUACIJAMA
U REPUBLICI SRBIJI
THE PROBLEMS OF DIRECTING IN EMERGENCY
SITUATIONS IN THE REPUBLIC OF SERBIA**

Dalibor D. Kekic¹, Milos Z. Milenkovic²

¹Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, Republika Srbija, daliborkekic@yahoo.com

²MUP Republike Srbije-Sektor za vanredne situacije, Beograd, Republika Srbija,
milos10jul@gmail.com

Abstrakt: Vanredne situacije u Republici Srbiji u proteklih nekoliko godina, praćene ljudskim žrtvama i velikim materijalnim štetama, ukazuju na značaj pravilnog usmeravanja u slučaju prirodnih i drugih katastrofa. Pravni okvir definiše različite nivoe, počevši od opštinskog štaba za vanredne situacije do republičkog štaba za vanredne situacije. Međutim, u stvarnosti funkcionisanje štaba za vanredne situacije, kao i nadležnog organa za upravljanje vanrednim situacijama i njihove koordinacije, nije na traženom i definisanom nivou. Određeni problemi se javljaju u radu štaba za vanredne situacije, bez obzira na stepen. Neophodno je da se identifikuju ovi problemi i odrediti način da se prevaziđu. Očekivanja su takva da će u Republici Srbiji u narednim godinama biti više vanrednih situacija, tako da je neophodno da se pristupi upravljanju vanrednim situacijama na što efikasniji način.

Ključne reči: vanredne situacije, sedište za vanredne situacije, upravljanje, koordinacija, problemi

Abstract: Emergency situations in the Republic of Serbia in the past several years, followed by human victims and great material damage, indicating the importance of proper directing in the event of natural and other disasters. The legal framework define the different levels of directing, starting with the municipal headquarters for emergency situations until the republican headquarters for emergency situations. However, in reality the functioning of headquarters for emergency situations, as well as the competent body for the management of emergency situations and their coordination, is not at the required and defined level. Certain problems occur in the work of the headquarters for emergency situations, regardless of the level. It is necessary to identify these problems and determine a way to overcome them. Expectations are such that in the Republic of Serbia in the coming years be more different emergency situations, so it is necessary to access the area of directing in emergency situations in a more efficient and effective way.

Keywords: emergency situations, headquarters for emergency situations, directing, coordination, problems

**LIDAR DATA U UPRAVLJANJU VANREDNIM
SITUACIJAMA
LIDAR DATA IN EMERGENCY MANAGEMENT**

Bojan Rupnik¹, Tomaz Kramberger²

Faculty of Logistics, Celje, University of Maribor, Slovenia, bojan.rupnik@um.si
Faculty of Logistics, Celje, University of Maribor, Slovenia, tomaz.kramberger@um.si

Abstrakt: Remote Sensing tehnologije pružaju efikasniji pristup za dobijanje informacija o zemljinoj površini. Pogotovo LiDAR tehnologija je pokazala da je u stanju da brzo postiže i sa izuzetnom preciznošću 3D podatke. Obzirom na značaj pružanja kritičnih informacija u vanrednim situacijama, prednosti LiDAR skeniranja može da se pokaže kao efikasan pristup za rukovanje krizom. Ovaj rad pokazuje kratak pregled LiDAR tehnologije, njegove osnovne primene i proizvode i njegovu moguću primenu za upravljanje krizama.

Ključne reči: LiDAR teren, pronalazak puta, hitno reagovanje

Abstract: Remote sensing technologies provide an efficient approach for acquiring information about the Earth's surface. Especially LiDAR technology has proved to be capable of fast acquisition and exceptional accuracy of 3D data. Given the importance of providing critical information in emergency situations, the advantages of LiDAR scanning may prove to be an effective approach for handling crises. This paper presents a brief overview of LiDAR technology, its main uses and products and their possible application for crisis management.

Keywords: LiDAR, terrain, path finding, emergency response

PRETEĆA OPASNOST PO ZDRAVLJE STANOVNIŠTVA OD VEKTORSKI PRENOSIVIH BOLESTI HEALTH RISKS OF VECTOR TRANSMITTED DISEASES

**dr Dragana Despot, dipl. biol. Velizar Ristić, dr vet.med. Ivana Đurić, dr
vet.med. Branislav Pešić**

Beograd, Republika Srbija, vesabiocidi@gmail.com

Abstrakt: *Vektori su organizmi koji mogu da prenesu infektivne agense sa životinje na čoveka, sa čoveka na čoveka i sa čoveka na životinju. Vektorske bolesti predstavljaju bolesti koje se prenose putem vektora. Usled klimatskih promena i obimnih migracija stanovništva opasnost od vektorski prenosivih bolesti je sve aktuelnija. Osim ličnih mera zaštite, posebnu ulogu u preventivi vektorski prenosivih bolesti predstavlja kontrola brojnosti vektora. Unapređenje kontrole vektora je od velikog značaja. Program kontrole vektora se može unaprediti upotrebom drona sa termovizijskom kamerom, tablet uređaja i implementacijom GIS-a.*

Ključne reči: *vektori, vektorske prenosive bolesti, kontrola vektora.*

Abstract: *vectors are organisms that can transmit infectious agents from animals to humans, from human to human and from humans to animals. Vector-borne diseases are transmitted by vectors. Due to climate change and large-scale migration of the population, risk of vector – borne disease is more significant. In addition to individual protection measures, a special role in the prevention of vector-borne diseases pose vector control. Improving vector population control is of great importance. Programme of vectore control can be improved using drone with IR camera, tablet and implementation of GIS.*

Keywords: *vectors, vector transmitted diseases, vector control*

**PRIMENA INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA
U PROCENI RIZIKA OD VIRUSA ZAPADNOG NILA
APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGY
IN ASSESSING THE RISK FROM THE WEST NILE
VIRUS**

Dragana Despot¹, Branislav Pešić², Sanja Pantelić³

¹ Beograd, SRBIJA, drdespot@hotmail.rs

² Beograd, SRBIJA, banekomarci@gmail.com

³ Beograd, SRBIJA, sanjapantelicbg@gmail.com

Abstrakt: Na teritoriji grada Beograda 2012. godine prvi put je detektovano prisustvo virusa zapadnog Nila (WNV) u populaciji domaćeg komarca *Culex pipiens*. Virus zapadnog Nila predstavlja značajan rizik po zdravlje stanovništva, stoga je veoma bitno pratiti brojnost i distribuciju komaraca, kao i širenje bolesti i predviđanje budućih izbijanja. S obzirom na to da staništa komaraca najviše zavise od geografskih faktora, koristi se Geografski informacioni sistem (Geographic information system GIS), kako bi se na najlakši mogući način podaci sa terena, rezultati laboratorijskih ispitivanja, kao i podaci o broju i lokaciji obolelih analizirali i prikazali. GIS omogućava kreiranje tematskih mapa na kojima se preklapanjem različitih slojeva prikazuju potencijalne lokacije na kojima postoji rizik od pojave virusa zapadnog Nila. Kasnije se na osnovu prikupljenih i analiziranih podataka pomoću GIS-a sprovode akcije suzbijanja komaraca.

Cljučne reči: GIS, komarci, virus zapadnog Nila

Abstract: On the territory of Belgrade in 2012 for the first time detected the presence of West Nile virus (WNV) in the population of the mosquito *Culex pipiens* domestic. West Nile virus poses a significant risk to the health of population has been therefore very important to monitor the abundance and distribution of mosquitoes and the spread of disease and predicting future outbreaks. Given the fact that the habitats of mosquitoes are most dependent on geographical factors used Geographic Information System (GIS Geographic information system) to be the easiest possible way field data, laboratory test results, as well as data on the number and location of diseased analyze and display. GIS allows creating thematic maps on which the overlapping of different layers show potential locations where there is a risk of West Nile virus. Later, based on data collected and analyzed using GIS implement actions to suppression mosquitoes.

Keywords: GIS, mosquitoes, West Nile virus

**EPIDEMIJA KAO VANREDNA SITUACIJA I
PREVENCIJA EPIDEMIJA U VANREDNIM
SITUACIJAMA - UPRAVLJANJE RIZIKOM OD
BIOLOŠKIH ŠTETNOSTI
EPIDEMIC AS AN EMERGENCY SITUATION AND
PREVENTION OF EPIDEMICS IN EMERGENCY
SITUATIONS – RISK MANAGEMENT OF BIOLOGICAL
HAZARDS**

Dragana Despot¹, Katarina Šerović²

¹Zavod za biocide i medicinsku ekologiju, Beograd, SRBIJA, drdespot@hotmail.com

²Zavod za biocide i medicinsku ekologiju, Beograd, SRBIJA, katarinaserovic@gmail.com

Abstrakt: Katastrofalni događaji mogu izazvati pojavu zaraznih bolesti u epidemijskim razmerama u slučajevima kada dovode do značajnog raseljavanja stanovništva i pogoršavaju sinergiju faktora rizika za prenos bolesti (promena u životnoj sredini, uslovima života i osetljivosti na postojeće patogene). Za prevenciju zaraznih bolesti u vanrednim situacijama, važno je biti upoznat sa faktorima koji ih izazivaju, načinima prenošenja, načinima zbrinjavanja zaraznih bolesti, kao i različitim preventivnim intervencijama za kontrolu njihovog širenja. Dostupnost ispravne vode i sanitarnih čvorova, stepen prenaseljenosti, osnovno zdravstveno stanje stanovništva i dostupnost zdravstvenih usluga interreaguju u kontekstu lokalne ekologije bolesti i utiču na rizik od pojave zaraznih bolesti i smrti kod pogođenog stanovništva. Procena rizika je od suštinskog značaja u situacijama posle katastrofe i treba dati prioritet brznoj realizaciji mera kontrole kroz ponovno uspostavljanje i unapređenje pružanja primarne zdravstvene zaštite.

Ključne reči: vanredne situacije, epidemije infektivnih bolesti, procena rizika, preventivne intervencije, mere kontrole.

Abstract: Disasters may lead to infectious disease outbreaks when they result in substantial population displacement and exacerbate synergic risk factors (change in the environment, in human conditions and in the vulnerability to existing pathogens) for disease transmission. For the prevention of communicable diseases in emergency situations, it is important to know the factors causing them, modes of transmission, management of the infectious diseases, and then different preventative interventions to control the spread of communicable diseases. The availability of safe water and sanitation facilities, the degree of crowding, the underlying health status of the population, and the availability of healthcare services all interact within the context of the local disease ecology to influence the risk for communicable diseases and death in the affected population. Risk assessment is essential in post-disaster situations and the rapid implementation of control measures through re-establishment and improvement of primary healthcare delivery should be given high priority.

Key words: emergency situations, infectious disease outbreaks, risk assessment, preventative interventions, control measures.

PRIMENA BESPILOTNIH VAZDUHOPLOVA APPLICATION OF UNMANNED AIRCRAFT

Branko Babić¹

¹ Visoka tehnička škola strukovnih studija u Novom Sadu, babic@vtsns.edu.rs

Abstrakt: *Bespilotni vazduhoplovi su nova tehnologija koja se vrtoglavo razvija i pronalazi svoju primenu u privredi i vanprivrednim delatnostima, za kontrolu granica i u druge svrhe. Prikupljanje podataka sa ovim vazduhoplovima ima veliki značaj pre, u toku i nakon vanrednih situacija koje mogu biti izazvane prirodnim delovanjem ili ljudskom nepažnjom, nehatom ili namerom. Razvojem bespilotnih vazduhoplova i širenjem njihove upotrebe javljaju se problemi zbog kojih je bilo neophodno ustanoviti zakonske okvire. Od 1. januara 2016. godine na snagu je stupio Pravilnik o bespilotnim vazduhoplovima ("Sl. glasnik RS", br. 108/2015 - dalje: Pravilnik), kojim se propisuju uslovi za bezbedno korišćenje bespilotnih vazduhoplova, njihovo razvrstavanje, evidentiranje, održavanje, kao i uslovi koje moraju da ispune lica koja koriste bespilotne vazduhoplove. Rad obradjuje zakonsku regulativu za primenu vazduhoplova u cilju edukacije svih subjekta odbrane, mogućnost upotrebu vazduhoplova u civilnoj zaštiti i neke primere upotrebe.*

Ključne reči: *vazduhoplovi, vanredne situacije*

Abstract:

Keywords: *aircraft, emergencies*

**PROCJENA UGROŽENOSTI OD POPLAVA MJESNE
ZAJEDNICE VIRPAZAR- OPŠTINA BAR
FLOOD RISK ASSESSMENT OF LOCAL COMMUNITIES
VIRPAZAR- MUNICIPALITY BAR**

Nada Marstijepović¹, Velizar Čadenović²

¹Ministarstvo unutrašnjih poslova, Direktorat za vanredne situacije, Direkcija za inspeksijski nadzor, Podgorica, Crna Gora, e-mail: marstijepovicn@gmail.com

²Služba zaštite i spasavanja Opštine Bar, e-mail: neverhood@t-com.me

Abstrakt: U posljednjih nekoliko decenija teritoriju opštine Bar zadesilo je više poplava, prouzrokovanih ekstremnim vremenskim neprilikama. Poplave koje su pogodile Crnu Goru u decembru 2010. godine, nanijele su nezapamćene štete naseljima i infrastrukturi uz Skadarsko jezero, posebno u Virpazaru i okolnim selima. Usljed podizanja nivoa Skadarskog jezera ugroženi su gotovo svi privatni, turistički i poslovni objekti u Virpazaru i okolini. Tako da je neophodan dugoročni zadatak za saniranje svih erozionih i bujičnih žarišta i konzervacija i rekultivacija slivova (kompleks gazdovanja vodom i zemljištem), kao i regulacija nivoa vode Skadarskog jezera.

Ključne riječi: procjena ugroženosti, poplave, analiza, mjere, zadatak.

Abstract: In recent decades, the territory of the municipality of Bar has happened to more flooding, caused by extreme weather conditions. Floods in Montenegro in December 2010, inflicted unprecedented damage settlements and infrastructure along the Skadar Lake, especially in Virpazar and surrounding villages. As a result of raising the level of Lake Skadar at risk are almost all private, tourist and business facilities in Virpazar and its surroundings. So it is essential for the long-term task of rehabilitation of erosion and torrent focus and conservation and reclamation basins (complex management of water and land), as well as the regulation of the water level.

Keywords: risk assessment, flood, analysis, measure, task.

UPRAVLJANJE SISTEMOM CIVILNE ZAŠTITE
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
CIVIL PROTECTION SYSTEM MANAGEMENT OF THE
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Dr.sc. Bajro Imširović
Evropski universzitet Brčko DC

Abstrakt: Porpisivanjem Opšteg okvirnog sporazuma za mir u okviru Dejtonskog sporazuma 1995. Godine, Bosna i Hercegovina započinje proces izgradnje svog nacionalnog sistema bezbednosti koji odgovara okolnostima i složenosti unutrašnjeg političkog sistema države. Dakle, tokom ovog perioda organizacije i adaptacije države BiH i sistem zaštite i spasavanja doživljava svoju transformaciju i organizaciju da bi bio funkcionalniji i efikasniji i da bi se približio standardima koji regulišu sistem zaštite i spasavanja Evropske Unije i međunarodni sistem zaštite i spasavanja ljudi i dobara. Nakon reorganizacije NATO-a 1995. Kada je Odbor civilne zaštite preimenovan u Komitet civilne zaštite u BiH je počeo proces transformacije civilne zaštite koji se odvijao u specifičnim okolnostima: počela je reorganizacija civilne zaštite prethodnog sistema i civilne zaštite koja je tek nedavno izašla iz rata.

Ključne reči: civilna zaštita, sistem, menadžment, BiH

Abstract: The signing of the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina under the Dayton Agreement in 1995, the year, Bosnia and Herzegovina begins the process of building its national security system suitable circumstances and the complexity of the internal political system of the state. So during this period of organization and adaptation of all of the state of Bosnia and Herzegovina and the system of protection and rescue experiencing its transformation and organization to make it more functional and efficient in order to get closer to the standards that regulate the system of protection and rescue of the European Union and the international system of protection and materijalnih rescue people and goods. After the reorganization of NATO in 1995, year, when the committee was renamed the Civil Defense Committee of Civil Protection in Bosnia and Herzegovina has also begun the process of transformation of civil protection that takes place in specific circumstances: the reorganization and transformation of Civil Protection of the previous system and Civil Protection that has recently emerged from war. A characteristic feature of this period is to be identified with the Civil Protection system of protection and rescue and the organization began its first work at the entity level and the lower levels of government. Establishment of the Ministry of Security in 2003. year and his future organizational structure, which is involved in the system of protection and rescue as part of the system of internal security to begin the process of unification of the system of civil protection with respect to the socio-political structure of the state and the specifics that govern the various levels of government. In the Republic of Serbian civil defense since 1998. The functions on the basis of the law on civil protection. In the Federation, after the enactment of the federal ministries and other government bodies, in 1999, civil protection is removed from the system and the defense and from then is seen as part of a system of protection and rescue. The adoption of the Law on Protection and Rescue, 2003, created the preconditions for the formation of the FACP. The third way to separate functionality of the system whose objectives should be unique considering the justification for the existence and geographical location of the same area and the relevance of building interlinked and most efficient system of protection and rescue services in the areas of Bosnia and Herzegovina is a system of protection and rescue in Breko - District in which the 01.januara 32,003 . was established civilian protection. With such diversity of design and operation of the system of protection and rescue half of 2008. was enacted, the State Law on the protection and rescue of people and goods. From this short review above we manage the organization of system of protection and rescue of vision is that the diversity and disunity of the organization and the organization was and still is a major problem in establishing funkcionalnog system of protection and rescue in Bosnia and Herzegovina. State structures were difficult to establishing themselves in all areas including the segment protection and rescue of people and goods materijalnih. At the entity level followed the formation and structure of the entity Administration of Civil Protection, in accordance with the entity rules governing this area. This was done, and at the District level in his establishment and organization of the control system.

Key words: civil, protection, system, management, BiH

**II MEĐUNARODNA NAUČNO-STRUČNA KONFERENCIJA
BEZBEDNOST I KRIZNI MENADŽMENT –TEORIJA I PRAKSA
BEZBEDNOST ZA BUDUĆNOST – 2016**

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Narodne biblioteke Srbije, Beograd

Međunarodna naučno stručna konferencija „Bezbednost i krizni menadžment – teorija i praksa – Bezbednost za budućnost 2016“ (2, 2016, Beograd)

Međunarodna naučno stručna konferencija „Bezbednost i krizni menadžment – teorija i praksa – Bezbednost za budućnost 2016“ – 29. i 30. septembar, 2016, Beograd : [urednici: Željko Ivaniš, Branko Babić, Nenad Komazec] – Beograd, Regionalna Asocijacija za bezbednost i krizni menadžment, 2016 – 53 strane; ilus; 26cm

Tiraž: 130. Predgovor/Nenad Komazec – Bibliografija uz svaki rad

ISBN- 978-86-80698-02-1